

Tisztelt Olvasó!

*Natura duce errare
nullo modo possumus.*

*Ha a természet vezet,
nem tévedhetünk
(Cicero)*

*„Nagy ügyeket nem szabad
kockáztatni kis érdekek miatt.”
(Széchenyi)*

Legutóbb az idei, 74. OMÉK; az ott látottak, hallottak, de az EU-csatlakozásunk óta eltelt egy év tapasztalatai is hűen tükrözték, és tükrözik, hogy mezőgazdaságunk és a vidékfejlesztés ügye nemcsak tárcaszintű feladat, hanem kormányzati felelősségi, nemzetgazdasági kérdés (függetlenül a mezőgazdaság GDP-ben elért vagy elérhető évenként változó százalékos arányától).

A magyar mezőgazdaság korszerűsítése a nemzetgazdasági stratégia fontos része, kidolgozása nem tűr ha-

lasztást. A szükséges és kívánt átalakulás a mezőgazdaságban: a paradigmaváltás szemléletváltással párosulva akkor és csak akkor eredményezheti a kívánt cél; – egyfelől a versenyképesség, másfelől a vidéki lakosság életviszonyainak fenntartása, -javítása – megvalósulását, ha kitörési pontként, háttértámogatásként az eddigieket meghaladó hatékonysággal működésbe lép az innovációs lánc. Ezen belül a kutatás-fejlesztés (K+F) fokozott támogatásával, az agrárinnováció, mint komplex rendszer és szerepet és részt vállal a magyar agrárium megújulásában.

E számunk célkitűzése az agrárinnováció, az agrárkutatás, fejlesztés (K+F) komplex megvilágítása. Szándékunkhoz együttműködő partnert kerestünk és találtunk az Agrárkutató Intézmények Országos Szövetségében (AIOSZ). Különszámunk tartalma és minősége az e rendkívül összetett kérdéskörrel hivatásszerűen foglalkozó AIOSZ érdeme. Neves ha-

zánkfia a kiváló biológus-kutató Sellye János gondolataival ajánljuk tisztelt olvasóink szíves figyelmébe ez évi 5. számunkat: „...a tudomány nemcsak felfedezés, hanem életszemlélet, jellem, temperamentum és képzelőerő dolga is. Fel kell tehát fedni önmagunkat...”

DR. OLÁH ISTVÁN

A különszám előzményei

A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének konferenciatermében 2005. május 10-én került sor az AIOSZ XII. Közgyűlésére.

Hagyománnyá vált, hogy a hivatalos közgyűlést megelőzően, délelőtt mindig egy aktuális kérdést tárgyaltak/vitattak meg a tagintézmények képviselői, meghívott szakemberek, vendégek. Ebben az évben munkakonferenciát rendeztünk. Témaként a Nemzeti Agrár Innovációs Stratégia legfontosabb alapfogolatainak áttekintését választottuk.

Az ágazat egyes szakterületeivel egy-egy vitaindító/összefoglaló előadás foglalkozott. A reprezentáns előadóktól azt kértük, hogy 15 percen, egységes tartalommal, vázolják:

1. a szakterületi innovációs stratégia legfontosabb adatait,
2. a megvalósítás szervezeti és feltételrendszerét.

Az alapvető cél az volt, hogy az elhangzott előadások és reflexiók alapján összeállítandó dokumentum beépülhessen a II. Nemzeti Fejlesztési Tervbe is.

Ígéretet tettünk arra, hogy a munkakonferencián elhangzott előadásokat a hangfelvétel, illetve előadási kéziratok alapján, összegyűjtve, szerkesztett formában is megjelentetjük.

Örülünk, hogy a MAG Kutatás, Fejlesztés és Környezet című szaklapban erre méltó helyet találtunk.

DR. SIPOS ANDRÁS CSC.

CÍMZETES EGYETEMI TANÁR,

ÜGYVEZETŐ TÁRSELNÖK

**JELEN CÉLSZÁMUNK A VETMA KHT. GONDOZÁSÁBAN,
AZ AGRÁRKUTATÓ INTÉZMÉNYEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL ÉS
TÁMOGATÁSÁVAL JÖTT LÉTRE.**

Dr. Rupányi Károly (1936. január 13.–2005. július 26.)

„...zálogként kaptuk az életet és nem örökre”
(Lucretius)

A Kispesti Temetőben 2005. augusztus 4-én a család, a barátok, a tisztelők és a vetőmagszakma elbúcsúzott Dr. Rupányi Károlytól, az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet nyugalmazott osztályvezetőjétől.

38 évesen – mezőgazdasági- és kertész-mérnöki diplomával, kertész-tudományi doktori címmel, állami gazdasági és mezőgazdasági igazgatási gyakorlattal a tartsolyában – 1974. november 1-jén lett az Országos Vetőmag Felügyelőség kukoricás csoportvezető főmérnöke. Pályája során megérte az intézeti (OVVSZ, NÖMI, MMI, OMMI) átszervezéseket, miközben szakterülete nem változott. Óriási tudásra és tapasztalatra tett szert.

1983-ban a Szántóföldi Növények Főosztályán a Vetőmagszaporítási Osztály vezetésével bízták meg. Megmaradt korábbi feladata is, melyet nyugdíjazásáig ellátott; a hibridkukorica vetőmagelőállítások szántóföldi ellenőrzésének irányítása és az ezzel kapcsolatos központi feladatok ellátása. Munkáját nagy tapasztalattal, rendkívüli körültekintéssel, eredményesen végezte.

Aktív évei egybeestek a magyar hibridkukorica vetőmagtermesztés igen sikeres korszakával. Egyrészt folyamatosan kerültek előállításra céltermetelés keretében a legkorszerűbb nyugati hibridek, másrészt sokat szállítottunk keleti irányba, az akkori szovjet piacokra. Ez a vetőmagtermesztők, de a nagy tudású ellenőrök közös munkája volt, Ő ebben meghatározó szerepet játszott.

Jó munkakapcsolatot tartott fenn a termelést végző ÁGK, ÁGKER Kft., a Vetőmagtermelő és Értékesítő Vállalat illetékes szakembereivel és a hibridüzemekkel. Munkatársai

elismerték szaktudását, és elfogadták pontos, szigorú, az előírásokhoz ragaszkodó intézkedéseit. A hibridkukorica vetőmagelőállítás minden részletének elismert szakértője volt, nevét az országhatáron kívül is ismerték. A különböző szakmai szervezetek rendszeresen meghívták külföldi tanulmányutakra, tapasztalatcserékre, tárgyalásokra.

Számára a legfontosabb a munkája volt, de kertészeti érdeklődése és a kertészet iránti szeretete mindvégig megmaradt. Figyelemmel kísérte az új fajtákat, a technológia változásokat, míg végül a kertje is igazi örömet jelentett számára. Büszke volt a sikeres oltásokra, a szép gyümölcsökre. Kiváló eszű ember volt, de tudta, hogy a tudás soha nem lehet teljes.

Nemcsak másokat ösztönzött tanulásra, maga járt ebben elől jó példával a mezőgazdasági genetikai szakmérnöki diploma megszerzésével, a kukorica-nemesítési továbbképző tanfolyam elvégzésével. Őt éve ment nyugdíjba, de haláláig különböző képzéseken vett részt, legutóbb az uniós szabályokkal ismerkedett.

Tudását szakkönyvekben, előadásokban, szakcikkekben, szabványokban hagyományozta ránk.

Mára egy vetőmagfelügyeleti korszakot képvisel. Az új vetőmagos generáció számára legenda és halhatatlan „öreg”, de számunkra, akik ismerték, a mindennapi munkánk része, hiszen ma is gyakran kérdezzük önmagunktól egy-egy nehezebb ügyben, Ő vajon hogy döntött volna?

Tisztelettel búcsúzunk tőle és őrizzük emlékét!

ERTSEYNÉ DR. PEREGI KATALIN
OMMI

A magyar agrárium megújulási lehetőségei a kutatás-fejlesztési tartományból

Ma leginkább az agrárinnováció fogalmkörében tárgyalnak a megújulásról, mégpedig arról a folyamatról, amit pontosan leírni nem tudnak, vagy nem akarnak, hiszen a tartalmi tisztánlátás – a pontos definiálás – ma kerüendő, mert az számon kérhető, szembesíthető, elszámoltatható, bizonyítást igényel, s nem kevésbé a törvényszerűségek feltárását igényli. Ezért a köznyelv megmarad az „agrárinnováció”-nál, s bizonyára helyes, ha ezen a ponton mi is megmaradunk az általánosításnál, hiszen a várható válaszok sem differenciáltak. A nagy költségvetési összefüggések pedig úgyis elfedik például a tudományos munkák várható kihatásait, csak az üzleti siker motivációi hozhatnak helyzetbe egy-egy K+F eredményt, azokat, amelyek az ötlettől az eladható, extraprofitot tartalmazó végtermékig eljuthatnak. Az így leírható kutatási filozófia azonban nem független tudományos környezetétől: ma már nem a zsenik felbukkanásához köthetők az eredmények, hanem a kutatási kultúrához, a szervezett és integrált tudományos bázisokhoz, az intelligens információrendszerekhez és ezer más gazdasági, műszaki, társadalmi tényezőhöz. Vagyis az a tudománypolitika, amely a költségvetés béklyói miatt saját törvényszerűségeit hágyja meg, ne számítson a gazdaságot megújító általános fellendülésre, sikeres „agrárinnovációra”.

Az Agrárkutató Intézmények Országos Szövetségének (AIOSZ) XII. közgyűlésén mélyreható ágazati elemzésbe kezdtek a tagintézmények, amelynek megállapításairól, következtetéseiről itt számolunk be, számítva arra, hogy az intézmények sanyarú és perspektívátlan alapellátását javítandó, még a 2005. évi költségvetési tárgyalások előtt sikerül a legilletékesebbeket ráébreszteni a mai „kismegtakarítások” jövőbeni súlyos árára. Ezért ezt megelőzően – 2005. július 14-én – tájékoztattuk a Miniszterelnök urat, az agrár- és a pénzügyminisztert.

A KÖVETKEZŐ TARTALMÚ LEVELET JUTTATTUK EL

„Intézményeink körében nagy érdeklődést váltott ki a kormány „100 lépés” programjának részeként a 7 lépésből álló agrárintézkedési csomag. Ebből öt a versenyképességet, a korszerűsítést, az ésszerű termőföld-használatot, az élelmiszerbiztonságot és a szaktanácsadás fejlesztését irányozza elő. Ezek egytől-egyig olyan célkitűzések, amelyek háttérét az agrárinnováció képezi, de fel kell tennünk a kérdést, hogyan? Amikor durva megközelítésben 2003. évhez képest 1/3-ára csökkent a tárcánál az agrárinnováció támogatottsága.

A közgyűlés elemzéseiből világosan kitűnt, hogy a tervezett agrárintézkedési csomag megvalósítása szellemi infrastruktúra nélkül elképzelhetetlen, kulcskérdés tehát az agrárinnováció helyzetének, ellátottságának sürgős rendezése.

Miniszterelnök úr messzemenően támogatandó törekvései szerint „a következő évtized a vidéké kell legyen”. Ennek azonban szerves része az agrárinnováció, amelynek még az alapellátása is bizonytalan, s ez nem stabilizálható, nem oldható fel az alapellátást önmagában is feltételező, más pályázatokból. A természetfüggő agrárgazdaság és a környezet-megtartó biológiai és technológiai rendszerek hosszú távú fenntartása biztos alapra kell épüljenek. Ezért fordulunk Miniszterelnök úrhoz, hogy a 2006. évi költségvetésben oldja fel az agrárinnovációt ért drasztikus költségvetési szűkítést, s legalább a 2003. évi szintről induljon el a 100 lépés programot előmozdító bővítés.

Röviden összefoglalva az agrárinnováció helyzetének javításában legfontosabbnak tartja a közgyűlés:

- a feladat-, és infrastruktúra-arányos alapellátás megteremtését,
- költségvetési források legalább 2003. évi szintjének elérését,
- programrendszerű irányítási rendszer kialakítását és működtetését,
- az agrárinnováció biológiai és ökológiai jellegének megfelelő kezelését, elbírálását a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal keretei között, valamint
- a Kárpát-medencei kutatási térség kibontakoztatását sajátos adottságaiknak megfelelően (vízháztartás, talajtermékenység, ökológiai és ökonómiai adottságok stb.), amelyek az újonnan létrejövő kelet-európai nagy régiók tudományos fejlesztésében, ökoszisztémáinak kialakításában, a gazdasági növekedés feltételeinek megteremtésében hozhatnák helyzetbe a magyar agrár- és műszaki értelmiséget, tudományos erőinket.

Meggyőződésünk szerint a nagy hagyományokra épülő magyar agrárkutató és oktató intézményrendszer megfelelő integrációban a regionális tudásközpontokat képezhetik, amelyekre támaszkodva kialakulhat az a megcélzott, korszerű szaktanácsadási rendszer is, amely közvetlen kapcsolatot tart a kutatással és az oktatással, valamint kölcsönösen előmozdítja az agrárgazdaság és a vidékfejlesztés korszerűsítését, az általános versenyképesség növelését, nemzetközi kihatásaival együtt.

Végezetül ismételtlen hangsúlyoznom kell az agrárkutató intézmények sanyarú alapellátását, a 2003. évi költség-

vetéshez viszonyított súlyos forráselvonást, ami érdemi korrekció nélkül egyre sérülékenyebbé teszi azt a még meglévő intézményrendszert, amely ma már különböző szervezeti formában működik, de nélkülözhetetlen tudományos alapja az agrárinnovációnak.

Ha ezt a szellemi tőkét – kisszerű költségvetési megtakarítások miatt – nem sikerül kellően mobilizálni a kítűzött célok megvalósítására, akkor csak olyan álmokat kergetünk, amelyek visszájára fordulva nem a felzárkózást, hanem a lemaradást, elszegényedést mozdítják elő, éppen a vidékpolitikában. Miniszterelnök úr, Miniszter urak, ennek elkerülése ilyen kis lépéseket és finomságokat is igényel, mint az agrárinnováció leromlott anyagi ellátásának sürgős javítása, mert ez nem látványos, de kulcsfontosságú kérdése a progresszív vidékpolitikának, a jövő építésének.”

A VÁLASZOK KIVONATAI

Miniszterelnöki Kabinetiroda

„Miniszterelnök Úr megbízásából áttanulmányoztam levelét, amelyet az agrárinnováció 2006. évi támogatása ügyében írt. Tájékoztatom, hogy jelenleg folyik a 2006. évi költségvetés előkészítése a Pénzügyminisztérium és a tárca közötti szakmai viták keretében. Ezért korai lenne bármilyen adatot közölni, ill. azzal kapcsolatban polémiát nyitni.

Természetesen nem vitatom – amint azt már korábbi levelemben is jeleztem – az innováció, ezen belül az agrárinnováció szerepét, jelentőségét. Mindig hangsúlyoztam azonban, hogy a számos indokolt és fontos cél között a költségvetés teherbíró képességét figyelembe véve kell és lehet megoldást találni a finanszírozásra.”

Pénzügyminisztérium Közigazgatási államtitkára

„Az Agrárkutató Intézmények Országos Szövetségének a kormány „100 lépés” programjának agrárintézkedési csomagjával kapcsolatos levelét köszönettel vettük, az ebben foglaltakkal kapcsolatban a következőkről tájékoztatom.

Az agrárinnováció fontosságának és a programmegoldásokban kikerülhetetlen szerepének megfogalmazásával messzemenően egyetérték. A kormány agrárpolitikájának megvalósítása, a korszerű, az ország specialitásait is figyelembe vevő, környezetbe illeszthető gazdálkodás alapvetően támaszkodik az agrárkutató-intézetek tevékenységére, felhasználja eredményeit.

A közgyűlés által megfogalmazott javaslatokat a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter úrnak megküldöm, hogy a további, e tárgyú tevékenységében hasznosítani tudja. A költségvetési forrásokkal kapcsolatos megállapításaihoz a következő tájékoztatást tudom adni.

A pénzügyminiszter feladat- és hatáskörében nem tudja sem feloldani, ahogy Elnök úr említi, sem lekötni az agrárinnovációra fordítható forrásokat. Az agrártárca

költségvetés előirányzatai között szerepelnek különböző jogcímenek előirányzatok, amelyek célzottan az agrárkutatásra, kutató intézetek feladataira kerülnek felhasználásra. A kutatóintézetek intézményi címen az FVM fejezetben 2005 évben a 2003. évihez képest 8% az előirányzat csökkenés. A fejezeti kezelésű előirányzatok között a forrásbiztosítás változatosabb képet mutat, évről-évre változó jogcímenek változó mértékű címzett összegek állnak az innovációval kapcsolatos felhasználásra, agrárkutatás, műszaki fejlesztés, K+F tevékenység, szaktanácsadás stb. támogatására.

A fejezeti költségvetés tervezése a szakminiszter kompetenciája. Az egy-egy feladat megvalósítására – így az agrárinnovációra is – rendelkezésre álló források értékelésénél azonban szükséges figyelembe venni, hogy nem csak a szorosan vett fejezeti források érhetők el, hanem részben más fejezetek pályázataihoz, továbbá – az uniós tagságnak köszönhetően – számos közösségi forráshoz is lehet csatlakozni.

Úgy gondolom, a rendelkezésre álló hazai és uniós források, valamint a piaci megrendelések biztosítani tudják a korszerű agrárkutató intézményrendszer megfelelő működését, és – továbbra is szorosan együttműködve a szaktárcával – az agrárkutató intézmények megfelelő alapot biztosítanak a kormányzat agrárpolitikai lépéseinek megvalósításához.”

Gráf József miniszter úr levele:

„Köszönettel vettem az Agrárkutató Intézmények Országos Szövetségének legutóbbi közgyűlésén elhangzottakról való tájékoztató levelét, a kritikussá vált finanszírozási helyzet bemutatását és a javító intézkedésekre előterjesztett javaslatokat. Biztosíthatom, hogy az agrárinnováció ügye a tárca számára is kiemelt fontosságú terület, hiszen az agrárágazat terén tervezett korszerűsítések, fejlesztések valóban elképzelhetetlenek a szellemi tőke aktív szerepvállalása nélkül.

A tárca agrár K+F ráfordításainak jelentős csökkenésére vonatkozó megállapítása sajnos helytálló, a költségvetési megszorítások következtében valóban igen nehéz helyzetbe kerültek az agrárkutató intézmények. Magam is úgy látom, hogy legsürgetőbb feladatként a 2006. évi költségvetésben határozott lépéseket kell tenni az agrár K+F területről kivont források visszapótlására, a finanszírozás és feladatrendszer egyensúlyának megteremtésére. A helyzet javításának egyéb lehetőségeit illetően, szintén támogatni fogom azokat a törekvéseket, melyek arra irányulnak, hogy az agrárinnováció sajátosságai, illetve az agrárágazat által kezelt értékek gazdasági és társadalmi súlya minél jobban érvényre jusson a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal tervezési és döntési szempontrendszerében. Remélem, a jelenlegi működési problémákból ki-

vezető út körvonalazódásával ismét a szakmai kérdések megválaszolása kerülhet a kutatóintézetek figyelmének előterébe.

Bizom Szövetségüknek az agrárágazat és a vidékfejlesztés ügyének előmozdítása terén való további támogató közreműködésében.

Ezt a felfogást igazolja az általános tény, hogy a hazai kutatásfejlesztés finanszírozása – közismerten – mélypontra zuhant az utóbbi másfél évtizedben. A GDP alig 0,6%-át érte el a K+F ráfordítási szintje a legrosszabb években, jelenlegi közelíti az 1%-ot. Az Európai Unió erős magját képező tagállamokban is a gazdasági növekedés fékjének tekintik az igen mérsékelt kutatási ráfordításokat, s 2000-ben az Európai Unió Lisszaboni Tanácsa elhatározta, hogy 2010-ben már a GDP 3%-át kell kutatásfejlesztésre fordítani, s ezzel elérni, hogy az Európai Unió a világ legversenyképesebb tudásalapú gazdasága legyen. Ezen belül kérdés, hogy milyen fejlődési pályára lehet állítani a magyar agrárkutatást. Nem érdektelen azt is tisztázni, hogy Európa agrárágazatában mitől magyar az itt folyó agrárkutatás.

Bizonyára attól magyar, hogy a Kárpát-medence közepén, annak vízgyűjtő területén folyik, s attól, hogy a magyar agrártermelés innovációs hátterét adja, döntően az ökológiai kötődésükét, de nemzetközi is, mivel egyre több a világon mindenütt, legalábbis a fejlett országokban és természetesen Európában az alkalmazott eredmények száma és felhasználása, amelyek között bizonyára vannak szép számmal magyar eredetűek is.

Ha tetszik, ha nem, az európai uniós csatlakozással együtt nemcsak a piac, az output oldal vált nyitottá, hanem az input, a bemeneti oldal is, nevezetesen az agrárinnováció tekintetében is. Az „EU-tükör” tehát azt mutatja, hogy nincs határa a szabad versenynek, a siker a VERSENYKÉPESSÉG-ben rejlik, ez dönti el az agrárkutatás sorsát is.

Ez a megállapítás egy tisztán liberális piacgazdasági felfogást tükröz, s ebben az összefüggésben nem lenne szükség támogatási rendszerekre, közös agrárpolitikára, hosszú távú tervezésre, elég lenne a piaci hatásokra hagyatkozni!

Magyarországnak az Európai Unión belül is eminens érdeke fenntartani egy olyan agrárágazatot, amely alkalmas:

- a kedvező mezőgazdasági adottságok kihasználására professzionális versenyfeltételek között,
- a különféle vidéki térségek gazdasági, társadalmi és ökológiai adottságainak fenntartására,
- új termelési eljárások meghonosítására és
- egy olyan agrár–ipari logisztikai rendszer működtetésére, amely képes az alapvető értékeket a legjobb piaci helyzetbe hozni,

- s mindezt megalapozza az az agrárinnovációs rendszer, amely egyik oldalon a gazdaság prosperitását szolgálja, a másik oldalon pedig vidékfejlesztő elem, beépülve annak gazdasági, társadalmi és kulturális vonulatába.

A magyar agrárkutatásnak mindenkor egyetemes célja kell legyen a hazai agrárágazat innováció hátterének megtestesítése, miközben része a vidékfejlesztésnek. Ennek bázisát a különféle intézmények alkotják egymással összefüggő, illetve független rendszerben!

Az agrárinnovációs lánc az alapkutatástól az alkalmazható végeredményig tart. (Ez létrejöhét tudományos önszerveződés útján, személyes és intézményi alapon.) Az innovációs lánc akár a piacba is torkollhat. Az alkalmazott kutatási műhelyek saját kísérleti bázison előállítják eredményeiket, ha ezek eljárások, akkor értékesíthetők, s a fajták ugyancsak áruvá válnak.

A mezőgazdaság alapjait képező föld, talaj, ökológiai tényezők, általános technológiai eljárások nem a piaci viszonylatokban realizálódnak, hanem beépülnek a termelési folyamatban, közhasznúvá válnak! Ezt elkerülhetetlenül közpénzekből kell finanszírozni.

Ezért vitatom az agrárkutatások esetében az 1/3:2/3-os célkitűzést, miszerint az összes kutatás finanszírozását csak 1/3 részben kell finanszírozni közpénzből, ugyanis az indokolt közhasznú kutatások részaránya ennél sokkal nagyobb, eléri az 50–60%-ot.

Sajnos, az általános teóriák ipari szemléletből fakadnak, még pontosabban műszaki-technokrata szemléletet takarnak. Nem veszik figyelembe az agrárágazat biológiai, ökológiai kötődését.

Végül is szükségszerű megjeleníteni egy vidékfejlesztő agrárkutatási tudománypolitikát, ahol a sajátosságok mellett a kutatások, alkalmazások módszertani különbözőségét is figyelembe kell venni. Ilyen például a több éves és több helyszínű kísérletezés különféle talajtípusokon és fajtákkal stb.

Az intézményi hálózat szervezési elveinek kialakítása során újra rendezni kell:

- az ágazati és térségi kutatóbázisok elhelyezkedését, ezek kapcsolatrendszerét.
- Múlhatatlanul fontos az egyetemek, a főiskolák és a főhivatású kutatóbázisok új viszonyrendszerének felépítése:
- a gyakorlati,
- az oktatási kapcsolódások,
- és a fejlesztési vonulatokban történő részvétel tekintetében.

A vidékfejlesztés, mondhatjuk, új kutatási dimenziókat jelent, hiszen intézményeink még a „környezetgazdálkodás” tudományos művelésére nincsenek felkészülve, felkészítve!

Egyrészt az ilyen típusú módszeres kísérletek foghíjasak, másrészt nincs szervezett kapcsolat a tervezés és a pályázatok, valamint a kutatásra váró feladatok között.

Azt is látni kell, hogy a pénzihiány, a pályázati kényszer elvitte az agrárkutatókat teoretikus irányba, sok hipotézis született, feltételezett és bizonyítatlan elméleti eredménnyel együtt, amelyek nélkülözik a kísérletes kutatásokat, empiriákra, irodalmi anyagokra épülnek. Jó menekülési útvonal a kutatásokban a kérdőíves feldolgozások, a valódi megfigyelések, a kísérletes mérések és elemzések helyett. Vagyis azt is állítom, hogy fellazultak a vizsgálati módszerek, elmentek az olcsó, de kétes értékű megoldások felé. A tudományos imázs, a publikációk, az előadások, a hivatkozások irányába tolódott el, a valódi gyakorlatnak átadható eredmények helyett.

MI A KIÚT A MAGYAR AGRÁRIUM SZÁMÁRA?

- *be kell épülni az európai vonulatokba, az Európai Kutatási Térségbe,*
- *meg kell fogalmazzuk témáinkat a pályázati zsargonoknak megfelelően,*
- *a forráselosztásnál az agrárinnováció sajátosságait érvényesíteni és képviselni kell,*
- *az agrárkutatókat szinkronba kell hozni a vidékpolitikával,*
- *s mindenképp meg kell fogalmazni azt az agrárinnovációs stratégiát, amelynek ki kell harcolni a helyét a tudomány- és technológiapolitikában.*

Tisztázni kell, hogy a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapból való leosztható rész kinek jár: az agrárkutatókat megtestesítő intézményeknek, amelyek részei lesznek:

- *az agrárkutatói regionális centrumoknak, vagy*
- *az ágazati agrárkutatói központoknak?*

De nem maradhatnak ki a tudáscentrumok szervezetéből sem a főhivatású kutatóintézetek – az egyetemi kutatóbázisokkal együtt.

Ha azonban nem sikerül megjeleníteni az agrárkutatókat, mint intézményi csoportosulást, elveszti ütőképességét, s felszívódik a nagy európai vonulatokba, vagy ami még rosszabb, feleslegessé válik!

A kutatásfejlesztés és a technológiai innováció hosszú távú koncepcióját nézve a fő cél:

- *a magyar gazdaság fenntartható fejlődésének előmozdítása,*
- *a vállalkozások versenyképességének növelése,*
- *munkahelyek létrehozása,*
- *a régiók kutatási és innovációs lehetőségeinek kiaknázása.*

Mindennek megvalósításához azonban szükséges kidolgozni az agrár- és vidékfejlesztés sajátos tudománypolitikáját, ugyanis a módszeres kutatás során nem lehet ilyen, tematikailag távol eső gazdasági célokat megfogalmazni,

mert építőelemek nélkül nem lehet alkotni, még akkor sem, ha új fogalmakat vezetünk be a tudományszervezésbe; a tiszta alapkutató, célzott alapkutató, nemzeti innovációs rendszer; hasznosító vállalkozás és más meghatározásoknak csak akkor van értelme, ha például az agrárium rendelkezik működő, integrált kutatóhálózattal, s rendezett tudománypolitikai viszonyokkal, ha tetszik, európai szervezetszféra.

Végezetül az agrárgazdaság jelenlegi hatékonysága mindennél jobban indokolja a megújulás szükségességét. Ha összevetjük Európa mezőgazdaságának jellemző adatait, akkor azt látjuk, hogy

- *földellátottságban a 6. helyen állunk,*
- *termelési értékünk a 11. és*
- *a termelés hatékonysága szerint 14.*

helyen tart nyilván bennünket a 2004. évi hivatalos statisztika. Ez a tény is bizonyítja, hogy nagyon nagy tartalékaink vannak a versenyképesség javításában, amit jól kiaknázhatunk tudományosan megalapozott fejlesztési politikával.

A hivatalos válaszok híven tükrözik az államigazgatás rendjét, s azt a tényt, hogy a költségvetés vezérlése rövid távú, a „hét lépés” tervének háttérben nem látszik az az erőforrás, amely valóban a tudományos progressziót lenne hivatott erősíteni.

Egyedül Gráf József levele tanúskodik valós helyzetfelismerésről és a változtatás szándékáról, kérdés, képes lesz-e elhatározását érvényre juttatni a költségvetési megszorítások ellenében. A kutatás-fejlesztés ugyanis az a terület, amelynek felelőssége, illetve az itt elkövetett felelőtlenség kihatásai már bizonyára más kormányt terhel.

Az AIOSZ XII. közgyűlésén az „agrárinnováció” ágazati elemzése során a következőkben közöltek hangoztak el, s minekután mint új dimenzióról, a kutató egyetemek és az agrárium új kapcsolatrendszerének kibontakozásáról is szó esett, erősítve és jelezve a sokoldalúság szükségességét a „agrárinnováció” fellendítésében.

BORSOS JÁNOS D.SC.

AZ AIOSZ ELNÖKE

KÖZLEMÉNY

A Veszprémi Egyetem Georgikon Mezőgazdaságtudományi Karon a közelmúltban címzetes egyetemi tanári címet kapott **DR. LÁNG LÁSZLÓ** tudományos osztályvezető, címzetes egyetemi docens címet **DR. CSIKÁSZ TAMÁS** tudományos főmunkatárs. A magas szakmai elismerést elért kinevezetteknek ezúton szívből gratulálunk.

A Szerk.

A szántóföldi növénytermesztés innovációs-stratégiájának feladatai és megvalósításának szervezeti és feltételrendszere

Az Európai Unió tagjaként hazánk szántóföldi növénytermesztése egy olyan nagy gazdasági rendszerbe került, amely eddig is, és ezután még inkább, a legtöbb szántóföldi növényből mindig önellátó, sőt jelentős exportőr volt, kivéve a kukoricát, a napraforgót és néhány más növényfajt. Az előrejelzések szerint ez a közeli jövőre is jellemző lesz.

Nem nehéz ebből arra következtetni, hogy a hazai növénytermesztésnek az EU-ban akkor van piaca, ha termékei jó minőségűek, különleges, speciális jellegűek vagy az EU más országai nem képesek elegendő mennyiségű és megfelelő minőségű árut megtermelni az adott növényfajból.

Valamennyi esetben alapkövetelmény a versenyképesség közgazdasági kritériumainak való megfelelés is. A jó minőségű termékek előállításához kedvezőek természeti adottságaink, jók a fajtáink és megfelelő szaktudásunk van. A hazai szántóföldi növénytermesztésnek ezért alapvető célja és feladata egyrészt a hazai szükségletek kielégítése, másrészt maximális alkalmazkodás a külpiazi (EU és más országok) lehetőségekhez. A növénytermesztési innovációknak is globálisan ezt a két célt kell szolgálnia nemesítéssel, agrotechnikai kutatásokkal.

FEJLESZTÉSI CÉLOK

A hazai biológiai alap

A biológiai alap a növénytermesztésben két fő feladatot teljesít: a hazai árunövény-termesztés mennyiségét és minőségét határozza meg, másrészt a hazai vetőmag-biznisz bel- és külföldi eredményességére van hatással. E két területen az előállított érték több százmilliárd forintot jelent évente. Ezért a biológiai alapot építő innovációk – azaz a növény-nemesítés, valamint a növényfajtákban rejlő képességek kibontakozását elősegítő kutatások – eredményeinek gyakorlati hasznosítása óriási jelentőségű, hosszú időn keresztül és nagy területekre hat.

A fajtaválaszték fenntartása

Annak érdekében, hogy a szántóföldi növénytermesztés a legkorszerűbb, és a termesztési körülményeinknek, céljainknak leginkább megfelelő fajtákkal dolgozhasson, mindenképpen szükség van hazai nemesítésre. Hazánk speciális természetföldrajzi viszonyai, a hazai ipar és a fogyasztók igényei miatt nem lehet csak külföldi fajtákra és külföldi agrotechnikai eredményekre támaszkodni. Ezért is indokolt a hazai nemesítési helyek megtartása és fejlesztése.

A biológiai alap termelési céloknak és gazdasági környezetnek való megfelelése alapvetően függ az állami fajta-minősítés teljesítményétől. Ezért a fajta-minősítési rendszert nemcsak fenntartani, hanem fejleszteni és korszerűsíteni is kell, hogy alkalmas legyen a speciális célokra alkalmas fajták elismerésére is (pl. biotermesztés, tájtermesztés). Ehhez a fajtajelölteket többféle agrotechnikai színvonalon (többféle műtrágya, növényvédelmi szinten) és még több vizsgálati helyen kell tesztelni.

A Közösségi Fajtajegyzéken szereplőkből a hazai termesztésben biztonságosan használható fajták kiválasztásának támogatása (*Ajánlati fajtalista*) szintén az OMMI kísérleti metodikájának, hálózatának és infrastruktúrájának fejlesztését igényli. Ez vonatkozik a vetőmagellenőrzési szakterületre is.

Segíteni kell a magyar fajták külföldön történő állami elismerését és a külföldön elismert magyar növényfajták exportját a külföldi lehetőségek ismertetésével, a külföldön történő bevezetés, reklámozás költségeihez történő hozzájárulással és/vagy az exportra került vetőmag ártámogatásával.

Vetőmag-ellátás, forgalmazás

A szántóterület vetőmagszükséglete olyan nagy, hogy ez csak hazai vetőmag-előállítással oldható meg. A több éves tapasztalatok alapján a szükséges vetőmagmennyiség a legtöbb növényfajból minden évben jó minőségben előállítható, nincs szükség importra. Ezt indokolják speciális környezeti adottságaink, a termelés gazdaságossága (a hazai előállítású vetőmag olcsóbb), meg az a tény, hogy pl. az ország kenyerének, takarmányszükségletének biztonságos előállítása nem függhet bizonytalan külpiazi tényezőktől. A hazai vetőmagtermesztést ezért fenn kell tartani és fejleszteni szükséges.

Csökkenteni kell a nem fémzárolt, a saját utántermesztésből vagy a „fekete” forgalmazásból eredő, bizonytalan származású vetőmagvak felhasználását. Az úgynevezett „fekete” vetőmagtermesztők és forgalmazók tevékenységének megszüntetése érdekében az OMMI-nak, a fajtatulajdonosoknak és a Vetőmag Szövetség és Termék Tanácsnak közösen kell kidolgozni egy hatékony ellenőrzési (bizonylatolási) rendszert.

Meg kell teremteni az öko- vagy biotermesztéshez szükséges vetőmagtermesztő hálózatot és minősítést is. Az egész vetőmagforgalmazást és minősítést az EU-szabályozással összhangban kell végezni.

A vetőmagtermesztést közvetve ösztönző intézkedések – mint a fémzárolt vetőmag használatának támogatása – jó hatással lesznek nemcsak a minőségi árualap megteremtésére, hanem a vetőmagtermesztő és -forgalmazó cégek, a növénynemesítéssel és kutatással foglalkozó intézmények gazdasági teljesítményére is.

A szántóföldi növénytermesztés innovációját megalapozó intézmények jövője az EU-ban

A hazai növénytermesztés versenyképességének növeléséhez és az EU által is támogatott tudás-alapú társadalomnak, a vidék lakosság- és munkahely-megtartó képességének érdekében is fontos a hazai kutató-fejlesztő bázisok fenntartása, sőt fejlesztése.

Ezért a még eredményesen működő és saját nemesítésű fajták előállítására képes kutató-nemesítő helyeket úgy kell fenntartani, hogy azok hazai és nemzetközi versenyképessége hosszú távon megmaradjon. A biológiai alapok korszerű fejlesztéséhez azonban nemcsak a közvetlen fajta-előállítással kapcsolatos kutatásokat kell támogatni, hanem az ahhoz szükséges alap- és alkalmazott kutatásokat is, mint pl. növényélettan, növénykórtan, biotechnológia, genetika, génbankok, gabonakémia (minőségvizsgálatok).

Jelenleg a szántóföldi növények nemesítésében és a hozzá kapcsolódó technológiafejlesztésben a martonvásári Mezőgazdasági Kutatóintézet (amely az MTA intézete) és a szegedi Gabonatermesztési Kutató Közhasznú Társaság (amely az FVM-hez tartozik) a legeredményesebbek. Fajtaik belföldi elterjedtsége és külföldi fajtaelismerések is ezt bizonyítják. E két intézmény hazai versengése – kiegészülve a többi kutatóhely eredményeivel – alapvetően hozzájárult és hozzájárul a hazai nemesítés világszínvonalához.

A növénytermesztést támogató agrárkutatás szervezeti és feltételrendszerének kidolgozása az EU-konform nemzeti agrárpolitika egyik markáns területe. A hazai kutatások létjogosultságát a többi EU-tagállam eddig követett gyakorlata is alátámasztja, túl a már ismertett szakmai indokokon.

A nemzeti agrárstratégia kialakításához és folyamatosan megújuló alkalmazkodásához nemzeti keretekben kell gondoskodni – természetesen megfelelő EU-kitekintéssel – az alábbi két fő kérdés adekvát megválaszolásáról:

- a magyarországi ökológiai és gazdasági, marketing-feltételekhez illeszkedő növénytermesztési faj- és fajtaszerkezet, ennek regionális alakulása, és vállalati, gazdasági szintű adaptálása (a makro-, a mezo- és a mikroszintű összefüggések feltárása), a hazai biológiai alap fejlesztő munka eredményeinek felhasználásával,
- a termeszéstechnológiai változatok ökonomiai, környezetkímélő szempontokat kielégítő megközelítése, beleértve a talajművelést, a talajjavítást, a tartam-kísérletek eredményeire alapozott műtrágyázást (általában a talajerő és a talajélet fenntartását, az optimális vízgazdálko-

dást), az öntözést, a vetési sorrendet, az öko- és az integrált termesztési eljárásokat, a precíziós növénytermesztést is.

- a szaktanácsadás megszervezése.

Ennek a komoly léptékű feladat-együttesnek a sikeres kezelésére kell alkalmassá tenni a hazai növénytermesztési kutatást,

- egyrészt a jogi szabályozás ezt segítő megváltoztatásával (lásd az agrárkutató közhasznú társaságok felemás helyzetét, a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló 2004. évi CXXXIV. törvény alapellátást kizáró irányultságát),

- másrészt az AIOSZ által következetesen képviselt modell megvalósításával. Ennek lényege a kutatási hálózat programirányítású működtetése, kiszámítható finanszírozással.

ÖSSZEFOGLALÁS

A magyar növénytermesztés célja egyrészt a hazai szükségletek kielégítése, másrészt olyan kiváló vagy jó minőségű termékek előállítása, amelyek az EU-ban és a világpiacra biztonságosan és gazdaságosan értékesíthetők.

A fentiek megvalósítása végett a jövőben is nagy feladat vár mindazon intézményekre, amelyek nemesítéssel, agrotechnikával és az ezeket megalapozó tudományokkal – biotechnológiával, növényélettannal, növénykórtannal, agrokémiával, talajtannal stb. – foglalkoznak. E kutatóhelyek mindegyike a költségvetési megvonások miatt súlyos gondokkal terhelve napjainkban a megmaradásáért küzd. Annak ellenére, hogy amint Borsos János egyik cikkében leírta:

„Azt sem szabad elfelejtenünk, hogy az agrárkerekasztal magáévá tette a hazai agrárkutatás programirányítási rendszerét, a 70%-os alapellátottságot, mint a fejlődés kritériumát, vagyis a felismerés szintjén van esélye intézményeinknek a versenyképességre, különösen az eddig elért eredményeik alapján, ha sikerül a feltételekben mutatkozó hátrányokat ledolgozni. Ilyen például a Gabonatermesztési Kutató Kht. feltőkésítésének hiánya, ami „Európa küszöbén” súlyos hátrányba hozza a társaságot a szellemi termékek piacán. De hasonló versenyhátrányt jelent az elaprózott, pályázatok útján fenntartott, elszegényedett intézményekre alapozott hazai agrárkutatás, amikor is a műszaki fejlesztések motorja lehetne a még megmaradt agrárkutató hálózat, jól szervezett, intézményesített programirányítással. E helyett a fiskális szemléletű megtakarítások az államháztartáson alig segítenek, a másik oldalon az agrárfejlesztésben pedig feloldhatatlan fékeket jelentenek, felmérhetetlen károkat okozva.”

PROF. DR. MATUZ JÁNOS
DR. PROKSZA JÁNOS
GABONAKUTATÓ KHT.,
SZEGED

A kertészeti ágazat innovációs stratégiájának helyzete, fejlesztésének feladatai és feltételrendszere

A hazai kertészeti ágazat az 1980-as évek elejéig, két évtizeden át a nyugat-európai színvonalnak megfelelően működő, az ágazat innovációs igényeit kielégítő, fejlett kutatóintézeti és intézményi háttérrel rendelkezett. Magyarországon a korszerű kertészeti termelésnek megfelelő kutatási kapacitást hoztak létre, amely képes volt a nemzetközi tudományos eredményeket a hazai ökológiai viszonyok között adaptálva alkalmazni és a szükséges hazai fejlesztő kutatásokat elvégezni. A magyar kertészet nagyarányú fejlesztésében a színvonalas kutató-fejlesztő tevékenységnek meghatározó szerepe volt.

Az ország gazdasági nehézségeinek erősödésével párhuzamosan a kertészeti kutatások szükségességének megítélésében, a kutatások anyagi támogatásában és az intézetek szervezeti felépítésében az 1980-as években drámai változások következtek be. A kézimunka-igényes kertészeti ágazatok – a munkabérek terhelő járulékok miatt – a nagyüzemekből kezdtek kiszorulni és az integrált kistermelés keretébe kerülni. A zöldség- és gyümölcságazat kutatóintézeteit fejlesztő vállalatokba szervezték át, amely az állami támogatás csökkentését tűzte ki célul. Ez az átszervezés akkor történt, amikor az integrált kistermelők képtelenek voltak a csökkentett állami támogatások pótlására. Más indokokkal ugyan, de megtörtént a Szőlészeti-Borászati Kutatóintézet széttagolása és az állomások indokolhatatlan módon állami gazdaságokhoz és borkombinátokhoz való csatolása. Ennek tarthatatlan volta viszonylag hamar beigazolódtott és a kutató állomásokat – a tarcali állomás kivételével – a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetemhez csatolták. A kertészeti kutató intézetek megalapozatlan és indokolatlan átszervezése ellen az MTA Kertészeti Bizottsága több esetben felemelte szavát, de csak a szőlészeti és borászati kutatóállomások esetében történt részleges korrekció.

Az utóbbi két évtizedben a hazai kertészeti kutatások intézményhálózata leépült, meggyengült, ma a 70-es évek kutatási kapacitásának csak töredéke áll rendelkezésre. Még kritikusabb, hogy a meglévő intézmények fenntartásának alapfunkciója sem megoldott, az egyes intézmények megszüntetésének veszélye is rendszeresen ismétlődik. A kertészeti kutatási kapacitás bizonytalanságát csak növeli, hogy a rendszerváltozás előtt igen jelentős K+F tevékenységet végző felsőoktatási egységek elkerültek a mezőgazdasági szakirányítás hatásköréből, részvételük a kertészeti fejlesztő kutatásokból esetlegessé vált, nincs semmiféle koordináció sem.

A teljesség igénye nélkül a következőkben ismertetjük az egyes kertészeti ágazatok fontosabb kutatóhelyeit, amelyek között a kutatási együttműködés csak esetleges:

Zöldségtermesztés

1. Zöldségtermesztési Kutató Intézet Rt., Kecskemét,
2. Kalocsai Fűszerpaprika Kutató Állomás Kht., Kalocsa,
3. Hagyma Kutató Állomás Kht., Szegedi Gabonatermesztési Kutató Intézet Rt., Szeged,
4. Zöldségtermesztési Tanszék, BCE Kertészettudományi Kar, Budapest,
5. Zöldségtermesztési Tanszék, KF Kertészeti Főiskolai Kara, Kecskemét,
6. Zöldségtermesztési Tanszék, DE ATC Mezőgazdaságtudományi Kar, Debrecen,
7. Egyetemek és főiskolák Kertészeti Tanszékei.

Gyümölcstermesztés

1. Érdi Gyümölcs- és Dísnövénytermesztési Kutató-Fejlesztő Kht., Budapest,
2. Újfehértói Gyümölcstermesztési Kutató- és Szaknásadó Kht., Újfehértó,
3. Ceglédi Gyümölcstermesztési Kutató-Fejlesztő Intézet Kht., Cegléd,
4. Fertődi Gyümölcstermesztési Kutató-Fejlesztő Intézet Kht., Sarród,
5. Gyümölcsstermő Növények Tanszék, BCE Kertészettudományi Kar, Budapest,
6. Gyümölcstermesztési Tanszék, KF Kertészeti Főiskolai Kar, Kecskemét,
7. Gyümölcstermesztési Tanszék, DE ATC Mezőgazdaságtudományi Kar, Debrecen,
8. Egyetemek és főiskolák Kertészeti Tanszékei.

Szőlőtermesztés–Borászat

1. Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, Kecskemét,
2. Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, Pécs,
3. Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, Eger,
4. Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, Badacsony,
5. Szőlőtermesztési Tanszék, BCE Kertészettudományi Kar, Budapest,
6. Borászati Tanszék, BCE Élelmiszeripari Kar, Budapest,
7. Szőlészeti Tanszék, KF Kertészeti Főiskolai Kar, Kecskemét,
8. Egyetemek és főiskolák Kertészeti Tanszékei.

A 2050/2004. (III.11.) számú kormányhatározat és annak 2044/2005. (III. 23.) módosításával a szőlészeti és borászati kutatóintézeteket 2006. január 1-jei hatállyal összevonják. 2070/2004. (III.31.) kormányhatározat alapján a Kecskeméti Szőlészeti és Borászati Kutatóintézethez csatoltan tarcali kutatóhelyet hoztak létre a Tokaj KH Rt.-től leválasztva. A kőbányai kutatóhely ellátmányát és ingatlanértékesítési bevételeit a tarcali kutatóállomás felállításához és fejlesztéséhez kívánják felhasználni.

Dísznövénytermesztés

1. Érdi Gyümölcs- és Dísznövénytermesztési Kutató-Fejlesztő Kht., Budapest,
2. Dísznövénytermesztési és Dendrológiai Tanszék, BCE Kertészettudományi Kar, Budapest.

Gyógynövénytermesztés

1. Gyógynövénytermesztési Kutató Intézet Rt., Budapest,
2. Gyógy- és Arománövények Tanszék, BCE Kertészettudományi Kar, Budapest.

A kertészet rendkívül belterjes, intenzív mezőgazdasági ágazat. Munkaigényessége és a termelés hozzáadott értéke kiemelkedő. Munkaigényessége a foglalkoztatási gondok enyhítése és a részmunkaerő kihasználása szempontjából jelentős. Magyarország abban a kedvező helyzetben van, hogy mind az öt kertészeti ágazatban versenyképes termelés folytatható. Ez nem azt jelenti, hogy az eddigi kertészeti kultúrák lesznek a jövőben is versenyképesek, hanem, hogy az Európai Unió országainak termesztési lehetőségeit és a piaci viszonyok változását figyelembe véve kell keresni és fejleszteni kell azoknak a kertészeti növényfajoknak a körét, amelyek termelési színvonala és piaci kereslete megfelel a versenyképes termelés követelményeinek.

A hazai kertészeti termelés legfontosabb jellemzőit az 1. táblázatban foglaljuk össze.

A kertészeti ágazat részaránya az ország összes termőterületéből 5,74%, de ha a házikerteket nem vesszük számításba akkor 4,5% volt 2003-ban. Becslések szerint a növénytermesztés értékéből mintegy 40%-kal részesedik a kertészet a viszonylag csekély földhasználat mellett. A kertészeti ágazatok nagy munkaigénye miatt közelíti a növénytermesztésben foglalkoztatottak legalább 2/3-át vagy még nagyobb arányát. A kertészet mintegy 380 ezer főnek biztosít évi hat hónapos munka lehetőséget.

A magyar kertészeti termelés nem nélkülözhető a hazai agroökológiai potenciál hatékony kihasználásában, a hatékonyabb vidékfejlesztésben. A kertészeti kultúrák jelentik az egyik lehetőséget a tájtermesztés nyújtotta előnyök kihasználásában.

A KERTÉSZETI ÁGAZAT INNOVÁCIÓS STRATÉGIÁJÁNAK FELADATAI ÉS FELTÉTELRENDSZERE A NEMZETI FEJLESZTÉSI TERVBEN

Az Európai Unió mezőgazdasági szabályozása – néhány termék kivételével – a kertészeti termékek termelését és forgalmazását nem korlátozza, ezért a kertészeti termelés fejlesztését alapvetően csak a versenyképesség befolyásolja. A hazai kertészeti ágazatok páratlan növényfaj- és fajta-gazdagsággal rendelkeznek, a lakosság a kertészeti tájtermelésben tradicionális tapasztalatok birtokában van, s ezek az agroökológiai adottságok kihasználásában és a piaci kereslethez történő alkalmazkodásban nagy tartalékát jelentik a magyar mezőgazdaságnak. A kertészeti ágazatok az ország szinte minden régiójában a mezőgazdaság szerves részét alkotják. Ezek indokolják, hogy a kertészeti termelés a kidolgozandó, 2007–2013-ig tartó Nemzeti Fejlesztési Tervben megkerülhetetlen fejlesztési feladatként szerepeljen, mert nem teheti meg hazánk, hogy kedvező természeti adottságait és társadalmi potenciálját ne használja ki.

A Nemzeti Fejlesztési Terv agrárgazdasági koncepciójához az agrárkutatások – s ezek közt a kertészeti kutatások – stratégiájának kidolgozása szükséges. A mezőgazdasági termelés fejlesztése, s az azt megalapozó hazai K+F tevékenység elsősorban nemzeti feladat marad, ezért kell nemzeti stratégiát kidolgozni. Nem érdeke az Európai

1. táblázat

A KERTÉSZETI ÁGAZATOK HELYE, SZEREPE 2003-BAN

Ágazatok	Terület e.ha	Termés e.t.	Termelési érték Mrd Ft	Kézi munkanap szüks./ha	Összes munkanap millió
Zöldségtermesztés	116,5*	1942,7	111,9	150	17,5
Gyümölcstermesztés	101,1	724,1	65,2	120	12,1
Szőlőtermesztés	93,0	581,5	66,6	120	11,2
Dísznövénytermesztés					
– fedett terület	0,4	–	23,3	170	0,5
– szabadföldi	2,5	–	31,8		
Gyógy- és fűszernövény	35,0	–	18,0	100	3,5
Faiskolai termelés	0,4	–	1,5	150	0,6
Összesen	348,9	–	318,3	130	45,4**

* 5000 ha fedett területtel

** nem tartalmazza a tárolással és az azt követő áruvá készítéssel, értékesítéssel kapcsolatos kézimunka szükségletet

Forrás: KSH és becslés

Unió egyetlen tagállamának sem a magyar mezőgazdasági potenciál növelése.

Jelenleg nem rendelkezünk a kertészet fejlesztésére vonatkozó hazai stratégiával, beleértve a K+F tevékenységet is. Nincs országos összegzése és koordinálása a kertészeti kutatásoknak.

A szakmai szervezetek bevonásával célszerű sürgősen felülvizsgálni a kertészeti kutatóintézetek működésének formáját. Ma három szervezeti formában működnek az intézetek. Nem biztosított az intézményfenntartás állami feladata, ezért nemzeti kutatási feladatok meghatározására sincs mód. Ma a pótolhatatlan nemzeti értéket jelentő biológiai alapok, a génbankok fenntartása is veszélyben van.

A kertészeti K+F tevékenység az Európai Unió országaiiban alapvetően állami és regionális önkormányzati feladat, a termelők jelképes hozzájárulása mellett. A kertészeti K+F tevékenységet elsősorban a regionális vagy országos feladatkörű kutatóintézeti hálózattal lehet megoldani. Ezeknek az intézeteknek a kutatás-fejlesztési feladaton túlmenően tevékenységi körükbe tartozik a tudományos eredmények átadása is a szaktanácsadási tevékenység keretében.

A kertészeti ágazat fejlesztése nem alapozódhat csak külföldi kutatási eredmények alkalmazására, mert részben

kiszolgáltatottságunk növekedhet, részben ökológiai adaptáció nélkül alkalmazhatatlanok az új eredmények.

A kertészeti K+F tevékenység legneuralgikusabb területét jelentik a technológiai kutatások, amelyek a rendszerváltozás óta gyakorlatilag megszűntek, pedig ezek nélkül termelés-korszerűsítés nem lehetséges. A technológiai kutatások megrendelését, összehangolását és finanszírozását az FVM-nek kell ellátni, mert más szakterület hatáskörébe nem tartozik. Erre nem alkalmasak a nagy összegű, konzorcium-jellegű kutatások.

A versenyképes vagy versenyképessé tehető kertészeti termékek körének meghatározása, azok középpontba állítása a K+F tevékenység legfontosabb feladata lesz a következő évtizedben. A kertészeti ágazat társadalmi hasznossága nem mérhető csak közgazdasági mutatókkal, mert a kertészeti termékek fogyasztása sokoldalú kapcsolatban van az életminőséggel. A táplálkozáshoz szükséges élelmiszerek összetételében, az egészséges táplálkozás követelményeiben alapvető változások következtek be a kertészeti termékek fogyasztásának javára. A kertészet egyre jelentősebb háttérpári és kereskedelmi szolgáltató tevékenységet igényel. Mindezek megalapozása csak színvonalas kertészeti-fejlesztési kutatómunkát igényel.

PROF. DR. PAPP JÁNOS
CORVINUS EGYETEM, KTTK

A törzsültetvények és génbankok megőrzése a hazai gyümölcsstermesztés egyik fontos eszköze

Hozzászólás Dr. Papp János előadásához

Vírusmentes központi törzsültetvényekben telepített, mintegy 251 gyümölcsfajta és ezek alanyai alapozzák meg az európai uniós normáknak is megfelelő gyümölcs szaporítóanyag előállítását. Ezen törzsültetvények – szabadföldön, illetve izolátorban – történő fenntartása, valamint a vírusmentes prebázis ültetvény bővítése elengedhetetlen a magyar gyümölcsstermesztés fejlesztése szempontjából. Ennek hiányában nyugat-európai oltványok termőhelyi kipróbálás nélkül kerülnek a hazai termesztésbe – háttérbe szorítva a kitűnő hazai nemesítésű csonthéjas és héjas fajtákat. A központi törzsültetvények fenntartása állami feladat (2003. évi LII. törvény és az azt kiegészítő 64/2004. (IV. 27.) FVM rendelet).

A biológiai, genetikai előrehaladást szolgáló növényanyagok megőrzése, bővítése, az adatok feldolgozása, értékelése európai innovációs feladat és eszköz. Az intézet által fenntartott, az Európai Génbank Szervezet (IPGRI /ECP/GR) génrezervátumában nyilvántartott, 2.500 tételt

tartalmazó, csonthéjas fajokból álló génbank-állomány meghatározó. Ezen keresztül tartunk kapcsolatot a világ nagy nemesítő műhelyeivel (USA, Kanada, Olaszország, Anglia, Németország). Részt veszünk az új egységes európai génbanki megőrző rendszer, az AEGIS létrehozásában is. A génbanki gyűjtemények fenntartása is állami feladat (2003. évi LII. Tv. 4. §.).

Az EU-versenyképesség feltétele még a jól megválasztott termőhely is, amelynek eszköze az Országos Gyümölcs Termőhely Kataszter. Adatbázisának fenntartása és nyilvántartási rendszerének számítógépes fejlesztése, a szőlőültetvények nyilvántartási rendszeréhez hasonlóan szintén állami feladat (102/2001. (XII. 16.) FVM rendelet).

DR. KÁLLAY TAMÁS
ÉRDI GYÜMÖLCS- ÉS DÍSZNÖVÉNYTERMESZTÉSI
KUTATÓ-FEJLESZTŐ KHT.

Az erdőszet néhány innovációs kérdése

Mindenekelőtt néhány olyan nemzetközi és hazai sajátosságot, illetve tényezőt szeretnék vázolni, amelyek nemcsak meghatározóak az erdőgazdálkodás innovációs teendőinek meghatározásakor, de sokszor el is térnek a mezőgazdaság egyéb ágazataitól.

Az első említésre méltó sajátosság, hogy az *Európai Unióban közös erdőszetpolitika helyett csak erdő-stratégia létezik*. (Ilyen dokumentum hazánkban is készült. Annak ellenére, hogy ezt hivatalosan még nem deklaráltak, az intézeti munka már mindenképpen ennek szellemében folyik.) Egy másik fontos tényező az erdő *megváltozott társadalmi megítélése*: az ökológiai érték fontossága egyre nagyobb lett a gazdasági haszonéhoz, különösen a fatermékhez képest! Ugyanakkor egyre nő a faanyag iránti kereslet, a gazdálkodók pedig haszonra kötelezettek, ami leginkább a fatermékéből realizálódik.

További lényeges tényező és eltérés az, hogy az erdőszet *hosszú termelési ciklusban* gazdálkodik. A legtöbb erdőben 100-120 éves vágásfordulóval dolgozunk, még a legrövidebb ciklus is 20 év, ami sok mindent meghatároz. Egy adott erdőterületen, a megvalósított fajfaj-szerkezeten a ciklus végéig már nem lehet változtatni, így a változó piaci faanyag-igényekhez is nehezebb az alkalmazkodás. A hosszú termelési ciklus lassú tőke-megtérüléssel jár, ami különösen a magán erdőgazdák számára jelent gondot. A gazdálkodás körülményeit és eredményességét egyéb tényezők, így a természetvédelmi elvárásokhoz (biológiai viszonyokhoz) való alkalmazkodás szükségessége is befolyásolja: fakitermelés jobbra már csak télen végezhető, ami megváltoztatja a termelési feltételeket, növeli a költségeket.

A feladatok meghatározásakor azt is figyelembe kell venni, hogy hazánkban állandóan *gyarapszik az erdő*. Ez az erdeierőforrás-többlet részben az erdőterület folyamatos növekedésének az eredménye. Kedvező termőhelyi körülmények között (pl. az Őrségben) az elhagyott mezőgazdasági területek természetes módon beerdősülnek, másutt rendszeres, tudatos erdőtelepítés folyik. Az erdők erőforrás-gyarapodásához az is hozzájárul, hogy csökken a fakitermelés, sokszor a szakmailag megengedhetőnél, néha az indokoltnál is kevesebb a kitermelt faanyag mennyisége. Ezért aztán nemcsak a terület, de a favagyon is nő. A hazai erdők helyzetét még az is befolyásolja, hogy megváltozott az erdők tulajdoni és birtokszerkezete: kerekén 40%-ra, 700 ezer hektárra *nőtt, ám elaprózódott a magán-erdők* területe.

Az erdőszeti innováció irányait a *Nemzeti Erdőstratégia* részletesen tartalmazza. Ehelyütt csak a kutatással kapcsolatos legfontosabb területeket érintem. Mindenekelőtt azt kell megállapítani, hogy a tudományos műhelyek léte és

működése az egész agrárium, így az erdők fenntartásának és gyarapításának is az egyik legfontosabb feltétele. Ennek a szellemében addig, amíg kialakul egy nemzeti agrár K+F intézményrendszer, mindent meg kell tenni azért, hogy fennmaradjon a jelenlegi agrár kutatóintézeti rendszer, eredményes működését pedig a fenntartónak biztosítani kell. Az ERTI-ben végzett kutatások a tartamos erdőgazdálkodás érdekében történnek. Ezek között jelentős szerepet kap az erdei *életközösségek törvényszerűségeinek* folyamatos feltárása, a környezet okozta változások vizsgálata. Sok az ilyen jellegű kutatás, a *terepi tartamkísérletek* pedig zömmel nálunk, mint nemzeti szakintézményben folynak. Ezekkel és emiatt van eredményes, egymást kiegészítő együttműködés az egyetemi kutatóhelyekkel. A kialakult kapcsolatok lehetővé teszik más tudományterületek, a vidékfejlesztés és a gyakorlat részére történő eredményes szolgáltatást.

A *tulajdonosi arányokhoz és birtokszerkezethez idomuló technológiák, gazdálkodási formák kidolgozása, átalakítása* két üzemszoportnál szükséges. Az egyikbe a *magán erdőbirtokok* tartoznak. A már említett elaprózódásuk miatt csekély a jövedelemtermelő képességük, a nagybirtokon alkalmazható technológiák, gépek nem használhatók, ezért újakat kell kidolgozni és ajánlani, a meglévőket pedig korrekten áttekinteni. A másikba az *állami erdőgazdaságok* tartoznak, ahol jelentős változások történtek. Politikai döntés eredményeként ezek a cégek részvénytársasági formába kerültek. Piaci viszonyok hatálya alatt, nyereség-előírással, versenyre kényszerítve gazdálkodnak. Ennek megváltoztatását mindenekelőtt az indokolja, hogy alapvető ellentmondás van a jelenlegi gazdálkodás rövid távú érdekei és a hosszú termelési ciklus között. Ilyen struktúra más országokban nem létezik! A gazdálkodás jövedelmezősége egyébként is csekély, mindenekelőtt azért, mert a piac nem értékén fizeti meg a faanyagot, mint környezetbarát terméket, a társadalom pedig térítés nélkül várja el az erdőtől annak egyéb termékeit (szolgáltatásait).

A RACIONÁLIS FAVAGYON-GAZDÁLKODÁS ÉS FAHASZNÁLAT ÁTTEKINTÉSE

Az erdőkből – a szakmailag indokoltnál – rendszeresen kevesebb a faanyag kitermelés, ez pedig nemcsak a jövedelmezőség csökkenése miatt, de erdőkezelési (erdőművelési) szempontból is kedvezőtlen. A mi klimatikus viszonyaink között a helyesen kezelt erdők jobban védik a környezetet, mint a rosszul kezelt vagy magukra hagyott erdők. Arra is fel kell hívni a társadalom figyelmét, hogy a fa széndioxidot felhasználó, megújítható, újratermelhető erőforrás, környezetkímélő termék! Ki kell alakítani egy

racionalisabb fahasznosítást is. Ennek keretében át kell tekinteni a faanyag *energia célú* hasznosításának lehetőségeit. A felhasználható mennyiség meghatározásánál a *faipari feldolgozás* fejlesztési lehetősége is figyelembe veendő. Nem rönköket kell ugyanis exportálni, hanem többletértéket biztosító, jövedelmezőbbben értékesíthető, feldolgozott faterméket. A helyes arányok meghatározásánál a tartamos erdőgazdálkodás, a fenntarthatóság követelményeiknek elsőbbséget kell biztosítani, a mindenáron jövedelemre való törekvés helyett!

Az erdőgazdálkodásban az erdőtelepítés vidékfejlesztési szerepét is át kell tekinteni! Óvakodnunk kell ugyanis az EU által is támogatható, kiemelt fontosságú erdőtelepítések eredményeit illető, indokolatlan elvárásoktól! Terü-

lehasznosítási és környezetgazdálkodási szempontból folytatni kell a mezőgazdasági termeléssel racionálisan nem hasznosítható területek erdősisítését. Az új erdőktől azt azonban nem lehet elvárni, hogy a népességtartó képességük meghaladja majd a mezőgazdaságét és egymagában megoldja az ilyen jellegű gondokat. Ennek oka elsősorban az, hogy az ilyen kedvezőtlen területen megtelepült extenzív típusú erdők „munkáltató képessége” jóval csekélyebb, mint más, intenzívebb területeké.

Az innovációban fontos szerepe jut a *szakigazgatásnak* is (az indokolatlanul bürokratikus szabályozás enyhítésével, a szolgáltató szerep növelésével!).

PROF. DR. FÜHRER ERNŐ

ERDÉSZETI TUDOMÁNYOS INTÉZET, BUDAPEST (ERTI)

MÁR MOST RENDELJE MEG A MAG C. SZAKLAPUNKAT 2006. ÉVRE!!!

SZÓLJON ÉS AJÁNLJA KOLLEGÁINAK IS!

„Tolle, lege et fac!!!”
Vedd, olvasd és cselekedd!!!

MOST RENDELJE MEG A MAG C. SZAKLAPOT 2006. ÉVRE IS!
ELŐFIZETÉS TOVÁBBRA IS VÁLTOZATLAN ÁRON ÉS FELTÉTELEKKEL!!!

MEGRENDELŐ LAP

MEGRENDELJÜK ÖNÖKNÉL 2006. ÉVRE A MAG KUTATÁS, FEJLESZTÉS ÉS KÖRNYEZET C. SZAKLAPOT.

ELŐFIZETÉSI DÍJ: 2688 FT/ÉV (+ POSTAKÖLTSÉG)

NÉ: .....
LEVELEZÉSI CÍM: ..... SZÁMLÁZÁSI CÍM: .....
PÉLDÁNYSZÁM: ..... DÁTUM: ..... CÉGSZERŰ ALÁÍRÁS: .....

VETMA MARKETINGKOMMUNIKÁCIÓS KHT.

1077 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 33. MOBIL: 06 30 221-7990 E-MAIL: VETMA@AXELERO.HU

BANKSZÁMLASZÁM: 56100055-16100192

AJÁNLJA SZAKLAPUNKAT KOLLÉGÁINAK IS!

Tisztelt Előfizetőink!

Tisztelt Olvasóink, régi és új, leendő partnereink!

Az elmúlt 10 évben a Mag Kutatás, Fejlesztés és Környezet c. lapunk szakkörökbeni ismertsége és elismertsége – nagy örömünkre – sokat javult.

Ahhoz azonban, hogy a jövő évi jubileumunkra jól felkészülhessünk, pontosan tudnunk kell, hogy előfizetőinkre számíthatunk! Ezért, tisztelettel kérjük Önöket, hogy posta fordultával (vagy e-mailen, faxon) a megrendelő lap kitöltésével (adatok, levelezési cím, számlázási cím közlésével) segítsék munkánkat, hogy már ez évben naprakész, új előfizetési címlistával rendelkezessünk.

Szaklapunk mindennemű állami támogatás nélkül, non-profit alapon, közhasznú társaság keretében (VETMA Kht.) és – az utóbbi időben kapott – támogatások alapján működik. Örömmel és köszönettel várjuk a támogatók jelentkezését, annak érdekében, hogy 2006-ban is, lapunk fennállásának 20. évében a MAG XX. évfolyamával rendelkezésükre állhassunk és közösen ünnepelhessük évfordulónkat.

Köszönettel és tisztelettel a VETMA Kht. és a MAG Szerkesztőbizottsága nevében:

DR. OLÁH ISTVÁN FŐSZERKESZTŐ

Az állattenyésztési innovációs stratégia és feltételei

A JELEN ÁLLAPOT, STRATÉGIAI CÉLOK, PRIORITÁSOK

A világon élő több mint 6 milliárd ember élelmezése a mezőgazdaság legnagyobb feladata. Az ezzel kapcsolatos kérdésekre még a fejlett országok sem tudják a választ. A kérdéshalmaz közepette kell a magyar mezőgazdaságnak és az állattenyésztésnek is megkeresnie a helyét. Ehhez mindenekelőtt állapotfelvételre és elemzésre van szükség. E nélkül az innovációs stratégia kialakításához sem lehet hozzákezdeni. Annyi mindenestre már most is megállapítható, hogy az elmúlt 15 évben a mezőgazdasági ágazatok között az állattenyésztés került a legnehezebb helyzetbe. Ezt az 1. táblázat adatai számszerűen is bizonyítják.

1. táblázat

**AZ ÁLLATÁLLOMÁNY VÁLTOZÁSA
1990–2004 KÖZÖTT**

Állatállomány (ezer db)	1990	2004
Szarvasmarha	1571	770
Sertés	8000	4095
Juh	1865	1400
Ló	79	67

Az egész ágazat, így a szakterület helyzetét is nehezíti a hazai mezőgazdasági stratégia hiánya, a váratlan és kedvezőtlen agrárpolitikai döntések. Számos esetben a gyakorlat is értetlenül szemléli a kutatók jelzéseivel ellentétes szakmai döntéseket. Időnként úgy tűnik számukra, mintha a kutatók nem azzal foglalkoznának, amivel kellene, pedig csak a döntéshozás hagyja figyelmen kívül eredményeinket, véleményünket.

A túlélés lehetősége a gyakorlat és a kutatás számára is a megújulási készségben és a képességek hatékony alkalmazásában rejlik. Az alapvető eszköz a megfelelő innovációs stratégia. Ebben elsőlegességet kell adni: a megmaradt, megújulásra kész vállalkozások támogatását a fejlesztések eléréséhez, a meglévő eredmények gyakorlati felhasználásához. Ha nem ezt a célt helyezük a középpontba, akkor még az életképes vállalkozások is veszítenek versenyképességükből, lemaradnak a folyamatosan fejlesztő nagy, nemzetközi cégekkel szemben.

Az állattenyésztési kutatásokban már – jóval a hivatalos csatlakozás előtt – megvalósult a korábbi kapcsolatokra és együttműködésre alapozott uniós integráció. Ezért vált lehetővé, hogy a kutatók témaválasztásában

és munkájában zömmel az uniós elvárások kapjanak elsőbbséget, adják a prioritást.

INNOVÁCIÓS STRATÉGIÁNK LEGFONTOSABB ELEMEI

Alap kutatás nélkül nincs alkalmazott kutatás

A különböző kutatások értékéről a közelmúltban nagy felháborodást keltő kijelentések hangzottak el. Ezekre a Tudományos Akadémia elnöke is mértékadó válaszokat adott, amelyek minden tudományágban helytállóak. Az állattenyésztési tudomány sok területén, pl. a környezetvédelemben, az állatvédelemben, a takarmányozásban, a genetikában sem végezhető eredményes alkalmazott kutatás alap kutatás nélkül. Fordítva is megközelíthető: a legtöbb alap kutatási részterületnek van alkalmazott vetülete. Az előre kialakított elsőbbségi elvárásokkal és hangsúlyokkal, a megfelelő feltételekkel rendelkező intézmények, szerte a világon, mindkét területtel foglalkoznak. Az ilyen jellegű kutatásszervezés és tevékenység azért is indokolt, mert az alap kutatások kapukat nyitnak kifelé, ezzel olyan találkozási pontok keletkeznek, amelyek nemzetközi együttműködéshez vezetnek. Ezek eredményei alkalmazott kutatási igényeket generálnak.

A gyakorlat felé a szaktanácsadás a „kimenet”

Az mindegy, hogy az (alkalmazott) kutatás eredményei a szaktanácsadók továbbképzése vagy a termelők képzése révén kerül a gyakorlatba, a termelési folyamatba. Az eredményességet és hatékonyságot az azonban jelentősen rontja, hogy nincs egységes szaktanácsadási rendszerünk. A kutatóintézetek, a felsőoktatási intézmények és a termelési rendszerek gyakran párhuzamosan tevékenykednek. Utóbbiak sokszor egymás konkurenseiként jelennek meg ezen a „piacon”. Ennél jóval eredményesebbek a személyes kapcsolatokon és feladat-megosztáson alapuló, egyetemek és kutatóintézetek közötti, vagy a konzorciumokban kialakult együttműködés. Ilyenek nem mindenütt megvalósíthatók, ezért sem felesleges a „szerkesztett” forma, a rendszer szerint megtervezett feladat-megosztás.

Pályázatok

A pályázattal rendszerében számos kedvező változás történt. Az NKTH pályázatokban előnyt élveznek a K+F intézmények és a vállalkozások közötti konzorciumok pályázatai, ennek eredményeként a felhasználó már a kidolgozás során érdekelt közreműködővé válik. Nem kevés azonban a nehézség a pályázati rendszer-

ben. Ilyenek az adminisztráció, a bírálat és az elszámolás bonyolultsága, valamint az intézményeket ellehetlenítő előfinanszírozás, a késedelmes kifizetések. Ezek sok intézmény számára eleve lehetetlenné teszik vagy megszüntetik a pályázás lehetőségét. Továbbá, a pályázati rendszerek többnyire nem tesznek különbséget a magas szintű innovatív munka és a pusztán forrást-teremtő tevékenység között. Sokszor elmarad a pályázatok „utóéletének” vizsgálata, vagyis annak az értékelése, hogy a szabadalmak, a közleményekben megfogalmazott eredmények megjelennek-e a termelésben. Amennyiben ugyanis a publikációkban leírt eredmények csak a kutatók személyes karrierjében jelennek meg, akkor a pályázat sikertelenné vált és csak forrást vettünk el az innovációs lehetőségektől.

A pályázati pénzek elmaradása esetén az amúgy is elégtelen alapellátású agrár kutatóintézeti hálózat ellehetetlenül. Ezzel kapcsolatban azt is meg kell jegyezni, hogy a források szűkössége sem jelentheti az infrastruktúra alapító-okirattól eltérő, etikátlan használatát. Az ÁTK például jelentős bevételhez juthatna, ha a kutatás helyett sertésből történő inzulintermelést folytatna.

A kutatói utánpótlás, és megítélés

A kutatók közül hiányoznak a középkorúak, akik a kilencvenes évek elején eltávoztak. Tragikusnak ítéltető a fiatal kutatók hiánya. Az utánpótlást az a helytelen kutatói megítélés is nehezíti, főként a média által súlykolt azon nézet, hogy csak azok lehetnek eredményesek, akik külföldi intézetekben dolgoztak.

A mindenkori kormányzattól várt intézkedések – korántsem teljes – felsorolása.

- 70% alapellátás, éves finanszírozás, előfinanszírozási keretek biztosítása,
- az infrastruktúra fejlesztése, teljes felmérés, tervezés, lépcsőzetes kivitelezés,
- az FVM K+F hálózatának megőrzése. Ezeknek az intézeteknek a többségét 1896-ban alapították, megszüntetésük az innováció összeomlásához vezet, lehetetlenné teszi a termelés termőhelyi és regionális különbségeinek figyelembevételét és kiaknázását is.

EGYEBEK

- A termelésben a mennyiség helyett a minőség javításában kell gondolkodni. A jelen helyzetben is ez egy kiugrási lehetőség a magyar állattenyésztés számára. Ennek egy része a hungarikumok előállítás. Az eredménye a termékpályán: a megtermelt, kitűnő minőségű termékeket a színvonalas élelmiszeriparnak és marketingnek kell eljuttatnia a piacra,
- a termelők és a kutatók közötti állandó, élő kapcsolat fenntartása és fejlesztése. Ennek számos útja lehetséges: közvetlenül a termelőkkel való kapcsolat vagy közvetetten a kamarákon, a falugazdász hálózaton keresztül. A lehetőségek adottak és kihasználandók!

DR. RÁTKY JÓZSEF

ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TAKARMÁNYOZÁSI KUTATÓINTÉZET
(ÁTK)

HERCEGHALOM

**Ha rendszeresen hirdet szaklapunkban,
nemcsak cégét, termékeit reklámozza,
ismertségét növeli, hanem hozzájárul
a gazdasági kommunikáció;
a szakmai tájékoztatás, tájékozódás,
információáramoltatás
színvonalának kívánt és szükséges
emeléséhez, és szaklapunkat is támogatja.**

**A VETMA Kht.,
a MAG Kutatás, Fejlesztés és Környezet
Szerkesztősége**

*Szaklapunk mindenkor szívesen ad
helyt különböző megközelítéseknek,
jobbitó szándékú véleményeknek,
minden olyan szakmai kérdésben,
amely közérdeklődésre tarthat számot,
s egyben közhasznót is szolgál.
Valljuk, és vállaljuk
azt a közlési alapelvet, mely szerint:
„Hallgattassék meg a másik fél is”.*

(A SZERK.)

Az agrárökonómiai kutatás és innováció az EU-tagság tükrében

A harmadik évezred elejének három jelentős gazdaság- és társadalompolitikai kihívása Magyarország számára a globalizáció egyre erőteljesebb kiterjedése, az európai uniós csatlakozás és az információs társadalom térnyerése. Ezeknek a kihívásoknak csak egy innovatív nemzetgazdaság, csak egy innovatív agrárgazdaság képes megfelelni.

Schumpeter Nobel-díjas osztrák-amerikai közgazdász a vállalatokra, vállalkozásokra vonatkozóan határozta meg az innováció lényegét. Szerinte akkor beszélhetünk innovációról, ha a vállalkozás

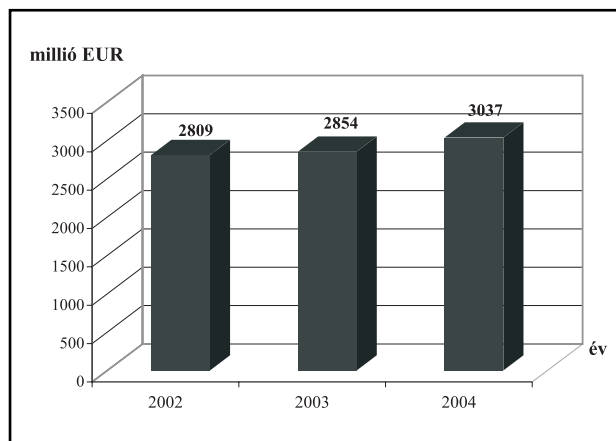
- új piacokról szerez be,
- új technológiákat használ,
- új szervezetet épít ki,
- új terméket állít elő,
- új értékesítési csatornákat alkalmaz.

Napjaink közgazdasági fogalomhasználatában ugyanakkor már nem csupán a vállalatokra, hanem egyes nemzetgazdasági ágakra, illetve magára a nemzetgazdaságra is használják az innováció fogalmát. Így annak kiterjesztése elfogadott. Az előadásban élek ezzel a lehetőséggel és Schumpeter definícióit az agrárgazdaság egészére alkalmazva villantom fel a helyzetet, a kitorési lehetőségeket és az agrárökonómiai kutatás feladatait mindezek megalapozásában.

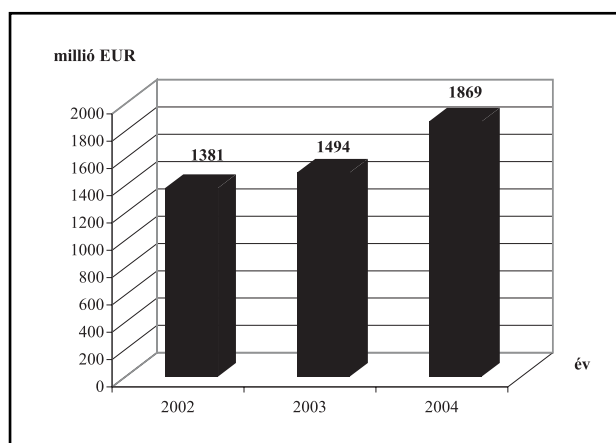
ÚJ PIAC, ÚJ ÉRTÉKESÍTÉSI CSATORNÁK

Agrár-külkereskedelmünkben már évek óta tart az export lassú bővülése (egyes években stagnálása), és ezzel szemben az import gyorsuló növekedése. 2004-ben ez a folyamat folytatódott, sőt felerősödött, agrárkivitelünk szerény ütemben, míg importunk gyors ütemben emelkedett. Mindez azt jelenti, hogy külföldön alig nyertünk piacot, míg az EU-csatlakozás után a hazai piacokon szenvedtünk vereséget a volt CEFTA-országok árban sokkal versenyképesebb termékeivel szemben. Példa erre a lényegesen olcsóbb lengyel zöldség, a Csehországból származó sertéshús vagy a szlovák tejtermék.

A világ és az egyes régiók élelmiszerkereskedelme az elkövetkező évtizedekben a demográfiai tényezők és a globalizáció együttes hatására átalakul, és ezen az átalakuló világpiacon kell a helyét megállnia a magyar agrárgazdaságnak. Mindezen túl a globális felmelegedés, a környezeti tényezők egyre hangsúlyosabb figyelembevételének igénye is mind inkább megkerülhetetlen tényező. A kínai külkereskedelmi offenzíva, valamint az olajárrobbanás következtében már az elmúlt két-három évben több mint ötszörösére emelkedett az ömlesztett áruk szállítási költségeit tükröző Baltic Dry Index, és a környezetterhelés elkerülhetetlen költségesítése utáni időszakban a logisztika költségei még tovább fognak emelkedni.

Az agrárexport alakulása 2002–2004 között
Forrás: KSH

Az agrárimport alakulása 2002–2004 között
Forrás: KSH

Magyarország agrárgazdaságának ebben a változó világban meg kell találnia a kitorési pontot. Véleményem szerint ez csak az innováció eszközeinek segítségével kifejlesztett speciális, magas hozzáadott értékű termékekkel lehetséges, amelyek betörhetnek a piaci résekbe és amelyekkel jelentősen bővíthető hazánk export-hatósugara, a szállítási rádiusz. Exporttermék-váltásra van tehát szükség, ehhez kapcsolódó hatékony marketingmunkára, erőteljes logisztikai fejlesztésre – végeredményben innovációra.

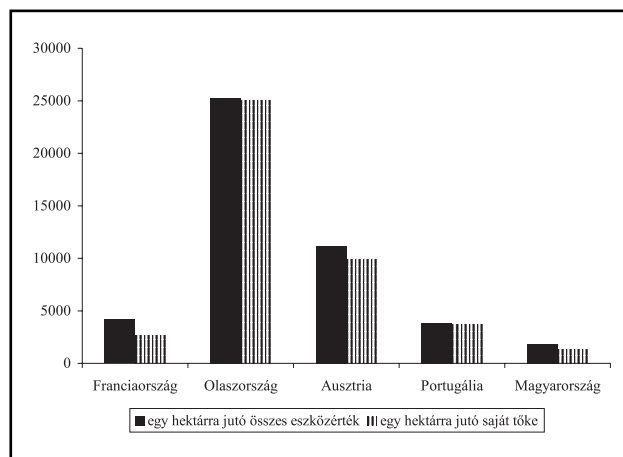
Nem kerülhető meg ugyanakkor a hazai piacon a versenyképességünk javítása sem, mert mit sem ér a külpiaci orientáció, ha legnagyobb piacunkon – a hazain – pozíciót veszünk. Nem kis feladata van ezen a területen az agrárökonómiai kutatásnak, mert igazán még ma sem ismerjük részleteiben azokat az okokat, amelyek az EU-csatlakozás után bel-

földi versenyképességünk ilyen drasztikus romlásához, a szomszédos országok pozíciójavulásához vezettek.

Mélyreható vizsgálatok szükségesek a világkereskedelem folyamatainak jobb megértése, a lehetőségek feltárása és kihasználása érdekében is.

ÚJ TECHNOLÓGIÁK

Az egy hektárra jutó összes eszköztérték és saját tőke (euro/ha)

Forrás: AKI – FADN

Egy innovatív agrárgazdaság csak fejlett technikai-technológiai háttérrel valósítható meg. A magyar mezőgazdaság leginkább versenyképes időszakában – a nyolcvanas években – korábbi önmagához és a környező országokhoz képest viszonylag magas eszközellátottságot ért el és nem kis részben ennek köszönhető eredményeit. A kilencvenes években azonban elvesztette ezt az előnyt és ma már az egy hektárra jutó eszköztérték és saját tőke területén jelentősen elmarad a fejlettebb nyugati EU tagországoktól. (A francia és a portugál értéknek mintegy fele, az osztrákénak mintegy ötöde az egy hektárra jutó magyar eszköztérték és saját tőke.)

A technikai-technológiai felzárkóztatás csak intenzív beruházási teljesítmény eredményeként lenne elérhető. Ezen a területen azonban a helyzet egyáltalán nem biztató. Az ágazat 1987-ben érte el a legmagasabb beruházási értéket: 37,5 milliárd forintot. Ezután évről-évre egyre meredekebben csökkent a beruházási teljesítés és 1992-ben már csupán 16 milliárd forint volt. Az azóta eltelt években folyó áron folyamatosan emelkedett és az utóbbi évek átlagában 100 milliárd forint körül alakult.

A tényleges beruházási teljesítmény idősoros alakulásáról azonban csak a beruházások változatlan áron számított értékének alapján lehet képet nyerni. Így kalkulálva a beruházások értéke még az elmúlt években sem közelítette meg a nyolcvanas évek második felének színvonalát, annak ellenére, hogy a mai üzemstruktúra jóval eszközigényesebb, mint a 15-20 évvel ezelőtti.

A MEZŐGAZDASÁG-, VAD- ÉS ERDŐGAZDÁLKODÁS, VALAMINT A HALÁSZAT BERUHÁZÁSAINAK ALAKULÁSA

Év	A beruházások értéke			Volumen indexe Előző év=100
	Folyó áron millió Ft	Árindexe Előző év=100	1990. évi változatlan áron millió Ft	
Mezőgazdaság, erdő- és vadgazdálkodás				
1990	26396		26396	
1991	21117	128,0	16498	62,5
1992	16200	118,6	10671	64,7
1993	19686	115,1	11266	105,6
1995	29608	125,4	11205	96,5
1997	61462	116,8	16390	114,1
1999	79388	107,3	17791	96,5
2000	76759	108,3	15883	89,3
2001	92473	106,5	17964	109,5
2002	95888	101,1	18431	102,6
Halászat				
1990	52		52	
1991	73	117,2	62	118,9
1992	59	126,1	43	68,4
1993	85	116,8	49	115,5
1995	291	119,1	121	214,3
1997	371	116,9	109	473,7
1999	720	109,1	175	78,4
2000	961	108,4	216	123,1
2001	798	107,9	166	77,0
2002	567	101,7	116	69,9

Megjegyzés: A gazdasági szervezetek adatai; 1995-től tartalmazza a le nem vonható ÁFA összegét.

Forrás KSH táblázat

A fenti tendenciák miatt a szakirodalomban a kilencvenes évek második felére teret nyert az a vélekedés, hogy 700-1000 milliárd forint eszközfejlesztés hiányzik az ágazatból, és ennek is jelentkeznék a negatív hatásai. Véleményem szerint azonban ez a markáns megállapítás csak jóval árnyaltabban értelmezhető. Egyrészt már az is gyanút kelthet, hogy ez a közel 1000 milliárdos összeg már 10 éve változatlan a szakmai megnyilatkozásokban, holott azóta sem dűskált minden évben beruházásokban az ágazat. Másrészt úgy ítélem, szakszerűtlen beruházás-, vagy eszközhiányt számszerűsíteni úgy, hogy nem definiáljuk sem a kívánatos mezőgazdasági – termelési és üzemi – struktúrát, sem arról nincsenek elképzeléseink, hogy „mekkora” mezőgazdasági termelés az, ami társadalmi szinten kívánatos. Vagyis – immár két évtizede – nem rendelkezik az ország egy átgondolt, zárt, lehetőleg többpárti és szakmai egyetértéssel alapuló agrárstratégiával,

ami alapja lehet az innovatív gazdálkodásra épített versenyképes mezőgazdaságnak.

Az agrárökonómiai kutatások egyik feladata tehát megalapozni ezt az agrárstratégiát. Ennek keretében fel kell vázolni azokat a technikai-technológiai kereteket és irányokat, amelyekben belül az innovatív fejlesztések és az innovatív gazdálkodás kiteljesedhet és sikeressé válhat.

ÚJ SZERVEZET

Schumpeter az új szervezetek kiépítését is az innováció lényegi elemének tekinti. Hazánkban a rendszerváltás után a mezőgazdasági üzemek szerkezetében lényeges változások történtek, a korábbi nagyüzemek szétesésével megnőtt a vállalkozások száma, következésképpen a kisebb létszámot foglalkoztatók gyarapodtak. Ma mintegy 210 ezer mezőgazdasági üzem regisztráltja magát a támogatások igénybevétele céljából, de a valós gazdaságszám – az adórendszer következtében szétváló jogi és ökonómiai üzemmeghatározás miatt – ennél jóval kevesebb lehet.

A szervezeti kereteknek meg kell teremteniük az innovatív gazdálkodás lehetőségeit, feltételeit. Itt két irányban látok feladatokat, teendőket: az üzemi átstrukturálódás és az integrációk területén.

Tudomásul kell venni, hogy az árutermelésre alkalmas méretű mintegy 92 ezer gazdaság 10%-a a csatlakozás – közép- és hosszútávon kedvező – hatásai ellenére valószínűleg tovább halmozza veszteségeit. Ezek a gazdaságok vélhetően az elkövetkező 1-2 évben csődbe jutnak és eszközeik nagyobbik részét más üzemek veszik át. Vizsgálatokat igényel, hogy ez az átstrukturálódás a nemzetgazdaság szempontjából minél kevesebb veszteséggel folyjon le, azok a gazdaságok jussanak több lehetőséghez, amelyek innovatívabbak, következésképpen versenyképesebbek.

A szervezeti átrendeződés keretei közt a jelenleginél nagyobb szerepet kell kapniuk a termelői szerveződéseknek, az integrációknak az innovációk gerjesztésében, közvetítésében. A gazdaságok jelentős része ugyanis sem technikailag-technológiailag, sem tudásbeli felkészültségében önmagában nem alkalmas korszerű és új termelési és értékesítési megoldások megvalósítására. Ehhez nyújthatnak segítséget a termelői szerveződések, szövetségek. A magyar mezőgazdaság versenyképessége nagymértékben függ attól, hogy a gazdálkodókat mennyire sikerül integrálni. *Alapos kutatást igényel azonban annak az értékrendszernek a kidolgozása, amely eloszthatja a gazdálkodókban az idegenkedést az újszerű integrációs szerveződésekkel szemben.*

VÉGSŐ KONKLÚZIÓ – A SZAKKÉPZÉS

Az eddig leírtak azonban nem elégséges feltételei az innovatív agrárgazdaság kialakításának. Schumpeter valamennyi innovációs eleme igényli a szakképzett, cselekvő embert. Nagy hangsúlyt kell tehát helyezni a gazdálkodók, a vidéki értelmiség képzésére morális és szakmai értelemben egyaránt. A mezőgazdálkodást – mint megélhetési forrást – választó vidéki fiatalok a mezőgazdasági jellegű szakmunkásképző vagy szakközépiskola elvégzése során kell, hogy megkapják mindazokat az ismereteket, amelyek képessé teszik őket az újszerű megoldások befogadására. Ez az alapszint.

A fejlődés humán dimenziójának második szintje az agrár-felsőoktatás. A vidéki értelmiség gerincét a főiskolát, az egyetemet végzettek jelentik, akiknek meghatározó szerepük van és lesz az ágazat fejlesztésében, az innováció, a magas színvonalú szakmastruktúra közvetítésében. Ők lesznek a „kovász” a vidék társadalmában.

DR. KAPRONCZAI ISTVÁN
AKI, BUDAPEST

A TARTALOMBÓL...	DR. SIPOS ANDRÁS A különszám előzményei 3	DR. RÁTKY JÓZSEF Az állattenyésztési innovációs stratégia és feltételei ...16
	ERTSEYNÉ DR. PEREGI KATALIN Dr. Rupányi Károly (1936. jan. 13.–2005. júl. 26.) 4	DR. KAPRONCZAI ISTVÁN Az agrárökonómiai kutatás és innováció... 18
	BORSOS JÁNOS A magyar agrárium megújulási lehetőségei... 5	DR. JÁVOR ANDRÁS Az agrárium és a kutató egyetemek kapcsolata 21
	DR. MATUZ JÁNOS–DR. PROKSZA JÁNOS A szántóföldi növénytermesztés innovációs-stratégiájának feladatai... 9	DR. FENYVESI LÁSZLÓ Gondolatok az agrárműszaki fejlesztésről 25
	DR. PAPP JÁNOS A kertészeti ágazat innovációs stratégiájának helyzete, fejlesztésének feladatai és feltételrendszere 11	DR. KAPITÁNY JÓZSEF Dr. Kapeller Károly (1932–2005) 26
	DR. KÁLLAY TAMÁS A törzsültetvények és génbankok megőrzése... 13	I. díj a Gabonakutatóknak 27
	DR. FÜHRER ERNŐ Az erdészet néhány innovációs kérdése 14	A Gábor Dénes-díjról... (Felterjesztési felhívás) 29
		Tájékoztató az AISZ megalakulásáról 32
		Az AISZ kiadványa: A megújuló energiapiacról... ...33

Az agrárium és a kutató egyetemek kapcsolata

BEVEZETÉS

A magyar jogszabályváltozások előre vetítik a magyar felsőoktatás átalakításának szükségességét. A felsőoktatási törvény és az innovációs törvény az a két legfontosabb tényező, amely új irányba tereli az egyetem felépítését, működését, jogi és gazdasági lehetőségeit. Az, hogy ezek a törvények önmagukban elegendőek-e arra, hogy Magyarországon korszerű, hatékony és finanszírozható egyetem és egyetemi kutatóbázis jöjjön létre, az persze kérdéses. Ezen gondolatok jegyében szeretném vitaindító előadást meg tartani, amelyben együtt fogalmazódnak meg állítások és kérdések.

Az egyetemek meghatározó szereplőit az a hármas erőter mozgatja, amelyben első a tudományos elismertség, második a bürokratikus utasítások és a harmadik elem a „piacról” szerezhető bevételek. Ezek belső aránya dönti el az egyetem irányát, mozgásterét, és úgy gondolom, egyben jövőjét is.

Az első kérdésem rögtön megfogalmazódik itt: jöke nálunk az arányok, illetve az arányváltozások elegendőek-e ahhoz, hogy kialakuljon egy modern struktúra?

Ennek megfelelően elsőként szeretném tisztázni a három egyetemi felépítés közötti különbségeket.

Az első ilyen forma a **tradicionális egyetem**, amelynek jellemzői a következők: a tradicionális kutató egyetemet a karok, tanszékek, a vezető oktatók körül kialakult kiskollektívák viszonylag nagy fokú önállósága jellemzi, a kutatások tervezése és szervezése decentralizáltan történik. A kutatások témáit a vezető oktatók érdeklődése határozza meg. A kutatási témák kiválasztásánál alapvetően akadémiai és diszciplináris szempontok döntenek, nem játszik szerepet a hasznosíthatóság. A kutatások forrásait a tudományos reputációt értékelő pályázatokon vagy informális, szakmai kapcsolataik segítségével biztosítják. Az egyetem akadémiai teljesítménye ezen vezető oktatók, illetve kiskollektívák teljesítményének összegeként értelmezhető. A tradicionális kutató egyetemen nincs egyetemi szintű kutatás tervezés.

Megítélésem szerint ez a struktúra kiváló az oktatásban, megfelelő a kutatási eredmények elérésében, de a mai viszonyok között nem biztosít hatékony gazdálkodást az egyetem számára.

A második működési forma a **gazdálkodó egyetem**, amelyet az alábbiak jellemeznek: a gazdálkodó, vagy szolgáltató egyetemeken a kutatások, fejlesztések, az innováció tervezése, irányítása, a szerződéskötés központi- lag történik. „A „főhatalom” a professzorok, professzori testületek, az akadémiai stáb kezéből kicsúszik, és átkerül az adminisztratív stábhöz, az egyetemi menedzserekhez.”

Fontos hozzátenni, hogy a szolgáltató egyetemek igyekeznek szerves kapcsolatba kerülni régiójukkal – hallgatóik mellett megrendelőik, gazdasági kapcsolataik nagy része is onnan kerül ki. A kutatási, fejlesztési, innovációs témák megválasztása során meghatározó szerepet játszik a hasznosíthatóság, a bevételszerzés.

Úgy gondolom, ez egy hatékony forma, azon azonban lehet vitatkozni, hogy a jelenlegi jogi és gazdasági környezet biztosítja-e a működés feltételeit.

A harmadik lehetőség a **vállalkozó egyetem** létrehozása, amely szerintem már túlzott átalakítást jelent.

Ennek paraméterei a következők:

- a szolgáltató egyetemek egyik legradikálisabb fajtája a vállalkozói egyetem. Ennek legfontosabb jellemzői:
  - a vállalkozói egyetem erős és professzionális menedzsmentet épít ki,
  - létrehozza az ún. fejlesztő perifériákat,
  - a finanszírozás diverzifikált, különböző jellegű forrásokból származnak a bevételek,
  - erős és stimulált akadémiai háttérrel rendelkezik,
  - az egyetem egészét áthatja a vállalkozói kultúra.

E fogalmak tisztázása után szeretném meghatározni a kutató egyetem kritériumait, amelyek az alábbiakban összegezhetők:

- oktatói-kutatói közalkalmazottaink több mint fele tudományos (legalább Ph.D.) fokozattal rendelkezik,
- az intézményi költségvetés egyharmadát a kutatási-fejlesztési bevételek és ráfordítások adják,
- kiépült a kutatás-fejlesztési összegek felhasználásának felügyeletére alkalmas intézményrendszer.

Azon szintén lehet vitatkozni hogy a kutató egyetem kritériumainak meghatározásához elég-e ez a három szempont.

Miután változik a struktúra, változik a jogszabályi háttér. Véleményem szerintem mindenképpen szükséges elkészíteni az egyetem innovációs stratégiáját, amely számos elemből tevődik össze. Ezen stratégia elkészítésének hiányában nem lesz kellő hatékonyságú az alkalmazkodás a változó viszonyokhoz és szervezési, működési problémák léphetnek fel az intézményben. A stratégia két fő elemből áll, az egyik a humánpolitikai oldal, a másik a szervezeti, működési szabályok rendszere.

A tradicionális(abb) karok esetében az innovációs stratégia első fő eleme, amely szolgálja a fokozatos átalakítást, a következő:

- a potenciális kutató, fejlesztő, innovatív kiskollektívák, oktatók, kutatók feltérképezése, s az innovációs tevékenység érdekeltségi és motivációs rendszerének megteremtése. Rendkívül fontos hangsúlyozni, hogy az

egyetemi innovációs tevékenység kulcseleme az ember, a fejlesztő, ezért alapvető feladat az érdekeltség megteremtése.

A másik fő elem egy innovációt kiszolgáló, támogató háttér rendszer (háttérszervezet) megteremtése, amelynek legfontosabb szolgáltatásai a következők:

- a) piackutató és innovációs információs rendszer, amely feltárja és nyilvántartja:
  - az innovációs folyamatba bevonható kari kutatási eredményeket,
  - a gazdasági szféra, a piac olyan innovációs igényeit, amelyek a kar kutatói kiskollektíváinak kutatási területéhez kapcsolhatók,
  - az innovációs transzfer lehetőségeit,
  - a potenciális innovációs kollektívák számára ajánlható tudományos és gazdasági partnereket.
- b) jogi, szervezési támogatási rendszer, amely
  - az innovációk jogi, szabadalmi ügyeit támogatja,
  - az innovációk gazdaságba vitelét segíti (gazdasági szervezet alapítás, közös vállalat, konzorcium alapítás és/vagy szabadalom értékesítés stb.).
- c) pénzügyi és hitelszervezési rendszer, amely
  - az innovációs folyamat pénzügyi forrásainak szervezésével foglalkozik, valamint
  - az innováció eredményeinek gazdaságba viteléhez pénzügyi forrásokat (kockázati, illetve vállalkezési tőke) szervez.

A stratégiai elemek kell hogy biztosítsák a humán erőforrások, a pénzügyi források hatékony felhasználását, amelyhez logisztikai tervet szükséges illeszteni.

A stratégia a következő főbb célkitűzéseket kell, hogy megfogalmazza. Ezek harmonikus egysége biztosíthatja, hogy az elkészített stratégia hatékonyan fog működni és tevékenysége arányos fejlődést biztosít az innovációs folyamatok erősítésében.

A STRATÉGIA CÉLKITŰZÉSEI A KÖVETKEZŐK

1. Az egyetemi innovációs tevékenység fejlesztése, erőteljes növelése, olyan innovációs potenciál kialakítása, amely gyorsan és rugalmasan képes válaszolni az „új gazdaság” mindenkorai kihívásaira.
2. Kiemelkedő cél az innovációs folyamat során feltárt ismeretnek a tananyagba építése, s ezáltal a képzés korszerűsítése.
3. Az egyetem hídképző szerepének kiépítése, az egyetem gazdasági kapcsolatainak erősítése, a tudományos és technológiai tudás elterjesztése a régióban működő vállalkozások körében.
4. További cél a hazai és a külföldi tőke bevonása az egyetem kutatási, fejlesztési, innovációs feltételeinek fejlesztésébe.

5. Alapvető cél az egyetemi bevételek növelése, s az innovációs folyamatban részt vevők érdekeltségének és elismertségének megteremtése.

Azonban nem szabad megfeledkezni arról a szabályról, amelyet Noszkay 2003-ban fogalmazott meg: „Az egyetem potenciális tudásközpont szerepének kiépítése szempontjából alapvető kritérium..., az, hogy a régió belüli stratégiai szerep-meghatározás teljes mértékben adekvát legyen a régió fejlettségi igénystruktúrájával, mivel e nélkül esélye sincs annak, hogy az egyetem által képviselt tudás bármilyen aktivizáló hatást fejthessen ki régióbeli környezetére.”

Sajnos, vannak olyan tényezők is, amelyek nem segítik ezeket a folyamatokat. Ezek közül a legfontosabb, hogy az egyetemeken igen kevés olyan szakember van, aki ténylegesen részt vett K+F-ben, akinek a K+F-fel alapos és huzamosabb tapasztalata van a folyamat teljességét tekintve, kezdve az ötlettől egészen a piaci termék megjelenítéséig.

A másik kiemelhető tényező, hogy elég erős-e a társadalmi, gazdasági szféra igénye az egyetemmel szemben, hiszen az innováció nem az egyének, nem az egyetemi polgárok kezdeményezése alapján alakul ki, hanem a felhasználók (ügyfelek, végfelhasználók) kezdeményezésével alakul (ez a modern innováció lényege).

A harmadik gyenge pontunk, hogy nem eléggé érvényesülnek még Magyarországon az ajánlott nemzetközi prioritások, amelyek a következők:

1. A kutatóhelyek, egyetemek és cégek közötti kooperáció fokozása.
2. A „clustering” és egyéb együttműködési formák támogatása vállalkozások és egyéb, az innovációs folyamatban résztvevő szervezetek között.
3. A technológia alapú start-up vállalkozások bátorítása. Ehhez jelentős mennyiségű forrás is szükséges.

Nézzük meg, hogy az egyetemnek az aktív tőke- és vállalatvonzó képességei milyenek. Két formai, tartalmi lehetőség van tőke és vállalatok vonzására.

Az egyik: az aktív hídképző intézmények a technológia- és tudásközvetítést aktív kutatási tevékenységükön keresztül valósítják meg. Az ilyen intézmények az innovációs folyamatban az alap kutatás és a fejlesztés között helyezkednek el. Tevékenységüket általában kormányzati támogatás segítségével végzik, amelynek célja, hogy az ilyen hídképző intézmények által nyújtott szolgáltatások minél olcsóbbá, minél könnyebben elérhetővé váljanak a felhasználók számára.

A másik: az üzleti innovációs központok a viszonylag magas piaci kockázattal járó új termékek és technológiák fejlesztésével és eladásával foglalkozó vállalkozásokat támogatják, inkubálják. Fő célcsoportjuk az innováció-orientált

tált kis- és középvállalkozások köre. Tevékenységük keretében a központok felkutatják az innovációs projekteket, menedzselik és tanácsadással segítik piaci megvalósulásukat, valamint kockázati tőkebefektetőknek kínálják fel őket.

Sajnos, Magyarországon maguk a törvények sem egyértelműek, illetve szándékaik mintegy pótcselekvésre ösztönzik az egyetemeket, amely lehet eredményes, de semmiképp nem lehet elsősorú megközelítés. Nézzük meg, melyek a törvényi ellentmondások.

A felsőoktatási törvény (és részben az innovációs törvény is) azért fejlődik úgy-ahogy, mert az állam nem tud vagy nem akar a felsőoktatásba több erőforrást adni.

Tény, hogy mindez az egyetemeket afelé tolja, szerezzék meg a szabad piacon a betevő falatot. Ugyanakkor az innovációs törvény nem egészen ebből a megfontolásból született (sőt, megalkotói nem is foglalkoztak a felsőoktatás finanszírozási kérdéseivel, fel sem merült bennük, hogy ezáltal az innováció a felsőoktatási intézmények finanszírozási részévé válik).

Céljuk olyan struktúrák biztosítása, amelyekben a tudástermelő központok nagyobb részarányban veszik ki szerepüket az elsősorban technológiai innovációból. Pedig az Európai Unióban, melynek mi is tagjai vagyunk, ettől fejlettebb szabályozás működik.

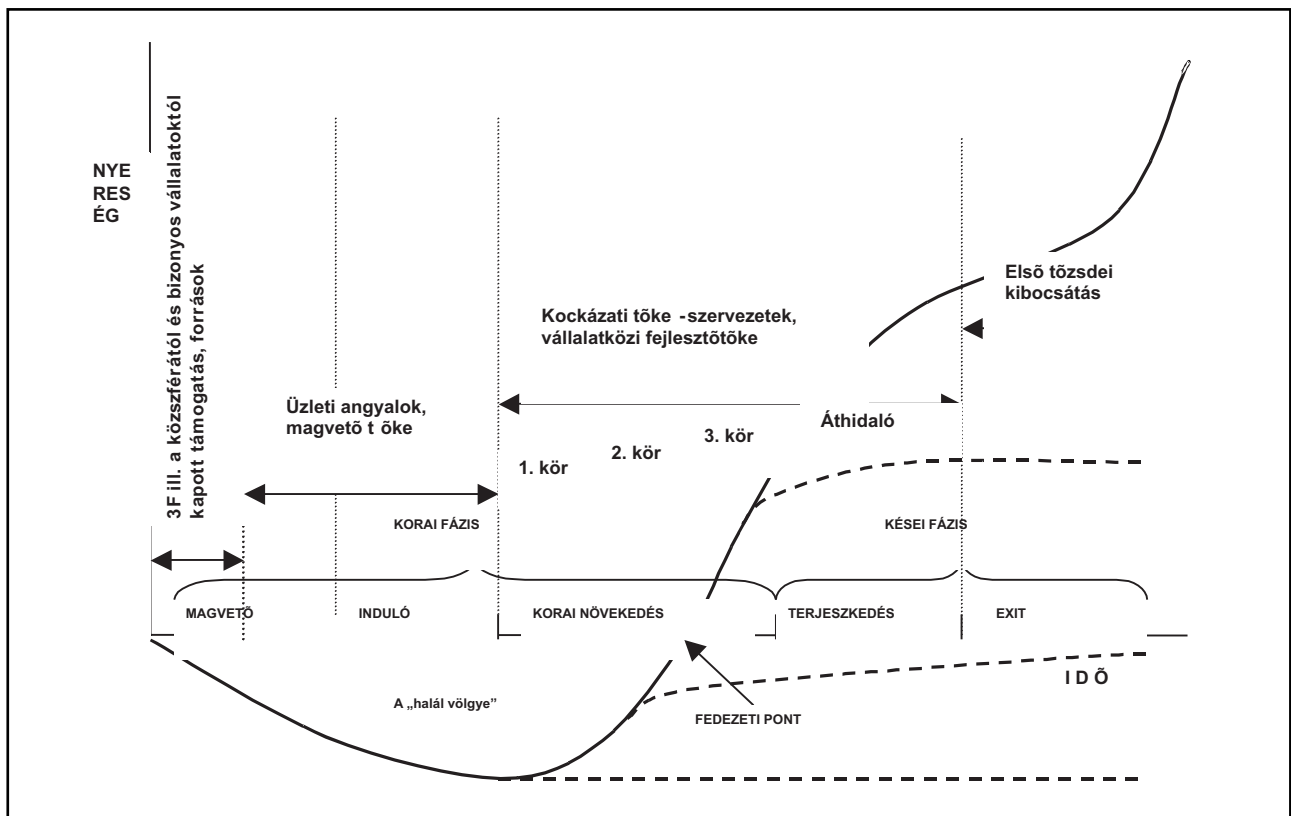
Az Európai Unióban (EU) a technológia-intenzív (tech/life sciences) innovációk finanszírozása 2/3 részben a kockázati tőkebefektetések révén valósul meg. Az USA

gyakorlatával szemben az EU-ban alacsony szintű a korai fázisú tőkekihelyezés. Ezért kiemelt jelentőségű az egyetem / ipar / kormányzat (három hélix modell) együttműködés, ahol a következő szerepkörök dominálnak:

- a) *kormányzat: a korai fázisú finanszírozás helyettesítése,*
- b) *iparvállalat: piaci ismeret és a kockázati tőke későbbi fogadása,*
- c) *egyetem: a tudás piacosításának elősegítése.*

Miért is van szükség a kormányzat szerepvállalására? Csupán azért, mert rendkívül nagy az innovációs tevékenységekben a veszteség. Ezt jól mutatja az alant látható ábra.

A nemzetközi trendek a kooperációkat három fokozatban képzelik el. Sajnos, Magyarországon még a legkevésbé fejlett klaszterek vonatkozásában is rendkívül alacsony a fejlettségi szint, illetve, főleg a keleti országokban, kevés **klaszter** jött létre. Mi is a klaszter fogalma, amely első fokozatát jelenti a kooperációnak: a klaszterek olyan, vállalatokból és intézményekből álló hálózatok, melyek viszonylag kis földrajzi területen viszonylag nagyszámú vállalkozást, viszonylag kisszámú iparágat képviselnek és egymással együttműködnek. Egyes klaszterekben szakmai szervezetek, kamarák, kutatási és oktatási szervezetek is részt vesznek, mások kormányzati intézményeket is tartalmaznak (központiat, regionálisakat vagy helyieket). A hálózatépítés alapja sok esetben a közös marketing, a közös design, a kö-

zös szponzorálás és a közösen megvalósított képzés, de egyre nagyobb szerepet kap a közösen megvalósított innováció és technológia transzfer. Regionális klaszter esetében a közös tevékenységeket legtöbbször a klasztertagoknak otthont adó térség fejlesztésének szándéka integrálja.

Ennek fejlettebb formája, azaz második fokozata a **regionális innovációs hálózat**. Erre még kevesebb példa található Magyarországon. A fogalomkört az alábbi módon írhatjuk le: szervezettebb, megállapodásokon alapuló cégek közötti együttműködés melyet kölcsönös bizalom, közös normák és konvenciók ösztönöznek, és mindez elősegíti a cégek innovációs tevékenységét. Regionális innovációs hálózatról tehát akkor beszélünk, ha az innovációs folyamatokat bizonyos értelemben megszervezték és formalizálták, és a klaszterben szereplő cégek az egyszerű bémunkáról áttértek az új termékek fejlesztésére, melynek során – a technológia transzfer szervezeteken kívül – az ügyféllel és egymással is együttműködnek.

A harmadik és legszervezettebb működési fokozat a **Regionális Innovációs Rendszer** létrejötte, amelyben speciális állami szerepvállalás történik a Regionális Innovációs Ügynökségeken keresztül. A fogalom maga az alábbiakat takarja: cégek és egyéb szervezetek együttműködése a tudás fejlesztésére és terjesztésére. A regionális innovációs rendszer fogalma tehát olyan regionális klasztert takar, amelyben az együttműködő cégeken túlmenően innováció-támogató intézmények is részt vesznek. Az OECD klaszterekkel foglalkozó tanulmányai (OECD 2002) is elsősorban a klaszterek innovációs folyamatainak fontosságát hangsúlyozzák. A regionális innovációs rendszerekben tehát a tudást előállító és terjesztő szervezetek is benne vannak, úgymint egyetem, képző- és K+F szervezetek, technológia-transzfer ügynökségek, üzleti szövetségek és pénzügyi szervezetek.

Ezek után feltehető a kérdés, mikor jönnek létre innovációs rendszerek Magyarországon és mikor fogja szerepét kellő hatékonysággal betölteni a **Regionális Innovációs Ügynökség**?

Az Európai Unió országainak fejlettsége eltérő. Ennek megfelelően a nemzeti innovációs stratégiák más-más prioritásokat fogalmaznak meg. Erre szeretnék bemutatni néhány példát.

Ausztriában elsőbbséget élveznek a kutatóintézetek és a magánszektor kapcsolatainak erősítése, valamint az innovációt akadályozó jogi és intézményi korlátok csökkentése.

Dániában a támogatásokat a klaszter specializálódásához kötik, mert feltételezik, hogy ebben az esetben könnyebben és gyorsabban vonzzák magukhoz a cégek, spe-

cializált szolgáltatások, infrastruktúrák, szervezetek és tudásterjesztő csatornák úgynevezett kritikus tömegét.

Finnországban a stratégia három kulcsszava: technológia, verseny és oktatás, amelynek hatására az egyetemi hallgatók száma állami támogatással az elmúlt években megduplázódott, míg a műszaki főiskolára jelentkezők száma megháromszorozódott.

Franciaország a cégek és a felsőoktatási, valamint kutatási intézmények közötti együttműködést támogatja. Ezen túlmenően kommunikációt biztosít a közszféra szereplői és a helyi érdekcsoportok között annak érdekében, hogy helyi fejlesztési politikákba illesszék be a klaszterpolitikát.

Hollandiában a klaszter-szemléletű fejlesztéspolitikát összehangolják a kormányzat egyéb politikáival.

- Spanyolország négy pontban foglalta össze prioritásait:
- K+F intézmények támogatása. Az úgynevezett Hálózati Ügynökség Program keretében állami támogatással létrehoztak egy olyan szervezetet, ami a Spanyol Elektronikai és Telekommunikációs Vállalatok Szövetségének segítségével az egyetemek és a cégek közötti tudástranszfert szervezi.
  - a multinacionális cégek innovációs szerepének további ösztönzése,
  - a jogi keretek és standardok javítása, fejlesztése, a jövő kiszámíthatóbbá tétele,
  - az innovációt támogató kockázati tőke intézetek létrehozása.

Összefoglalva két fontos elemet szeretnék ismételt figyelembe ajánlani. Az egyik: megfelelő politikai döntéseket kell hozni az innováció erősítésére, figyelembe véve a nemzeti prioritásokat, a második, hogy minden kutatóhelynek, így az egyetemeknek is el kell készíteniük teljes körű, minden tényezőt figyelembe vevő innovációs stratégiájukat.

Ezek alapján a következő pontok megvitatását javaslom:

1. *Van-e politikai akarat az új struktúrák segítésére (jogszabályok, finanszírozás, kockázati tőke bevállalása)?*
2. *Vajon a mezőgazdaság elég fogékony-e az innovációra, különös tekintettel az esetleges társ-innovátorok egészségügy, műszaki-fejlesztés figyelembe vételére?*
3. *Tud-e az agrárium kockázati tőkét fektetni a rendszerbe?*
4. *Vajon a jelenlegi egyetemek megfelelnek-e a kutató egyetemek kritériumainak?*
5. *Megfelel-e a gazdálkodó-szolgáltató egyetem kritériumainak a jelenlegi intézményrendszer, gazdálkodási struktúra és felelősségi rendszer?*

PROF. DR. JÁVOR ANDRÁS

DEBRECENI EGYETEM, AGRÁRTUDOMÁNYI CENTRUM

Gondolatok az agrárműszaki fejlesztésről

A témával kapcsolatos mondanivalót állítások/megállapítások köré csoportosítottam.

Az első az, hogy az egész mezőgazdaságot *vertikálisan*, a termékpályák mentén, és *egyidejűleg horizontális* irányban is szervezni kell. Mindkét irányban kutatási és fejlesztési igény keletkezik. Intézetünk már ennek szellemében végzi munkáját. Az innovációs munkának az ma az egyik gyengéje, hogy jobbra csak a horizontális kutatási irányokon jelölünk ki olyan önálló feladatokat, amelyek esetenként – szabadon fogalmazva – nincsenek egymással beszélő viszonyban!

A második megállapítás a mezőgazdaság innovációs struktúrájára vonatkozik. Állítható, hogy *egy-egy termékpálya igényének* megfelelően az alap-, az alkalmazott kutatásnak, a bevitt eszközök, eljárások, „inputok” fejlesztésének, a termelésnek, a marketingnek, és a piacnak egységet kell alkotnia. Ezt koncentrikus körökben szoktuk ábrázolni. Abban az esetben, amikor egy alapkutatói eredmény még közvetve sem illeszthető az ágazati modellbe, akkor nem mezőgazdasági, hanem más tudományterülethez tartozó, egyébként fontos és értékes alapkutatóról van szó.

A harmadik állításunk a következő: a mezőgazdaságba más területről bevitt eszközök, termékek stb., mint „inputok” *használati értékének meghatározásához* a felhasználó ágazat részére működő kutatóintézeti hálózatra van szükség! Ezt mások nem oldják meg helyettünk. A leírtakat egy gépészeti példával érzékeltetem: a KÜHNE Rt. nagyon jó, kutatást is folytató gépgyár, de az általa gyártott gépek adott helyen, adott körülmények között történő alkalmazásának lehetőségét, használati értékét nem vizsgálja. Így van ez más gyárak termékeivel is, de egyéb „bevitelre” szánt eszközre, anyagra, többek között a biológiai alapokra, kemikáliákra is állítható. Ehhez az egész világon szakosodott intézményeket működtetnek.

A használati érték-vizsgálatokkal megállapíthatók az eredményes gazdálkodáshoz szükséges paraméterek, meghatározható egy eszköz, egy eljárás agronómiai értéke. A napokban készült el az intézetben egy olyan mesterséges öntöző berendezés, amellyel a környezetkímélő talajművelési technológiák vizsgálatát végeztük el. Sok esetben több kutatóintézet együttműködésére van szükség. Erre példaként a zöldség-betakarító gépekkel kapcsolatos vizsgálatokat említem. A Kertészeti Egyetemen *közösen* kifejlesztett módszerrel: széndioxid-emisszió mérésel határozzuk meg, hogy különböző módszerrel betakarított termékek mennyire sérültek. A tartósság, az eladhatóság

nagyban függ attól, hogy az áru a betakarításkor milyen mértékben károsodott.

A negyedik megállapítás valójában az előzőekben elmondottak összefoglalása és általánosítása. A hazai kutatóintézeti hálózat indokolt megőrzésének egyik fontos eszköze az innovációs láncba illesztett együttműködés, közös tevékenység! Olyan struktúrát célszerű kialakítani, amelybe valamilyen módon beilleszthetők az eltérő jellegű intézetek (alap vagy alkalmazott kutatások), a különböző fenntartóhoz tartozók (MTA, FVM, OM, magán) és az egymástól eltérő gazdálkodási formában (költségvetési, Kht.) tevékenykedők. Az együttműködésben rejlő lehetőségek érzékeltetésére egy újabb példát említek. Eredetileg Debrecen és mi is külön pályáztunk egy 200 millió forint értékű műszerre. A végül is *közössé vált pályázat* keretében, a külön-külön tervezettnél *többszörösen pontosabb* és érzékenyebb, Európában is egyedülálló berendezést vásárolhattunk.

Az együttműködés számos lehetősége részben már ma is adott, pl.: konzorciumokban történő pályázati és kutatási tevékenység, *kiadványok közös megjelentetése* stb. A pályázati lehetőségek feltárása, összehangolása, szervezése tovább javíthatná az eredményességet. E feladatra például az AIOSZ is vállalkozhatna. Az anyagi erőforrások hasznosulása az együttes tevékenységen túl a szaktanácsadás jelenlegi rendszerének fejlesztésével is javítható. Az egy-egy termékpálya egészére kiterjedő innováció hatékonysága azzal is javítható, ha a kutatási eredmények bemutatása nem nagy ráfordítással, külön e célra létrehozott objektumokban, hanem az innovációs struktúrát megvalósító helyeken történik.

Az utolsó állításom a kutatás-innováció szervezeti keretire vonatkozik. Ezzel kapcsolatban utalok Borsos János néhány tanulmányára. Érdemes áttekinteni a Sárközi-féle közszféra-átalakítási tanulmányokat, ebben is a közhasznú társaságokra vonatkozó néhány elképzelést. A „100 lépés” kormányzati programjában pedig felmerült a „*non-profit önkormányzatok*” gondolata. Ebben az a lehetőség a figyelemre méltó, hogy az ilyen keretben történő tevékenység költségvetési megjelenése, az MTA-hoz hasonlóan, külön fejezetbe kerülne. Az ezzel kapcsolatos feladatokra is vonatkozik: ***nem szabad tovább késlekednünk!***

Végül egy *etikai megfontolásra* szeretném felhívni mindnyájunk figyelmét: *tisztelnünk kell egymást szakterületét, ha előre akarunk lépni!*

PROF. DR. FENYVESI LÁSZLÓ
FVM MŰSZAKI INTÉZET

Dr. Kapeller Károly (1932–2005)

Mélyen Tisztelt Gyászó Család, hozzátartozók, barátok!

Szomorú szívvel és mély részvétellel gyűltünk össze, hogy a a fűszerpaprika kutató-fejlesztők, termelők, feldolgozók, a Fűszerpaprika Kutató-Fejlesztő Kht. munkatársai, az Országos Fűszerpaprika Termék Tanács, az Országos Vetőmag Termék Tanács, és a hazai tudományos élet képviselői nevében elbúcsúzzunk Dr. Kapeller Károlytól, a mezőgazdaságtudomány kandidátusától, a kiváló fűszerpaprika kutatótól, a Fűszerpaprika Kutató-Fejlesztő Kht. jogelődjének nyugalmazott igazgatójától, a szakmáját rajongásig szerető kollégától, jó baráttól.

Néhány nappal ezelőtt szót váltva, a tőle megszokott humorral, és a jövőt célzó aggodással köszöntünk el egymástól. Kezet szorítva – megjegyeztem; Vigyázz Magadra, s jó egészséget kívántam. És íme érkezett a döbbenetes, váratlan, szomorú hír, hogy Dr. Kapeller Károly elhunyt, végleg eltávozott közülünk. Azok közé a szerencsés emberek közé tartozott, aki az őt körülvevő, szakmájukat magas szinten művelő kollégáival együtt évtizedeken át életüket egy nagy célra, a természet titkainak fűrészesére és az ember szolgálatába állítására szentelheték, s rendszeres és következetes munkájukkal a maguk elé tűzött célt meg is valósították. Intézményünk közel 90 éves fennállásából 30 évig volt igazgatónk, az újat teremtő kutatómunka kimagasló művelője.

A kutatási módszerekben rejlő lehetőségeket kitűnő érzékkel ismerte fel; mindig újabbat és jobbat keresve; hogyan kell előállítani a remek és kiváló fűszerpaprika fajtákat, kidolgozni technológiai és növényvédelmi módszereket, amelyekkel a hazai termesztek és feldolgozók elismerését kívánva, s amivel nemzetközi hírnévre tett szert.

Tudományos igényessége és jó gyakorlati érzéke kerek egészé formálták kutatásainak eredményét, azok elterjedtek a gyakorlatban, nagyban hozzájárultak a korszerű fűszerpaprika termesztés megvalósulásához. Példáját adta annak a tudósnak, aki az elmélet és a gyakorlat egységét maradéktalanul teljesítette. Megszállott, a munkaidő fogalmát nem ismerő, következetes, igényes kutató volt, ezeket munkatársaitól is megkövetelte.

Bátyán született 1932-ben, paraszti családban. Itt járt 1938 és 1944 között elemi iskolába. Paraszti környezetből indult, ami meghatározóvá lett élete és jelleme alakításában. Büszke volt bátyai voltára, s mint mondta „*paprika földön születtem, ott jártam, ahol ültették a paprikát, ahol szedték, kikészítették. Az értéket láttam a pirospaprikában, amely sok ember megélhetési forrása volt és ma is az. Csak kegyetlen munkával lehet előállítani, nehéz növény.*” A polgári iskolát 1944–1948-ban végezte el Kalocsán. A szülői ház ösztönzése és kiváló képességei mellett tudásvágyának felkeltésében jelentős szerepe volt a kalocsai Mezőgazdasági

Technikumi éveknél (1949–1952), s az ottani kiváló tanároknak. Tehetsége és tudásvágya jól ötvöződött egyetemi tanulmányai során (Gödöllői Agrártudományi Egyetemen 1952–1957). Mint agrármérnök 1957-ben a Kalocsai Kísérleti Gazdaságban műszaki gyakornok. Tudományos szemléletből és kutatás módszertanból Budapesten a Növényvédelmi Kutatóintézetben 1957–1958 között készült fel – későbbi, eredményes – kutatói pályájára. A Duna–Tisza közti Mezőgazdasági Kísérleti Intézet Kalocsai Nemesítési Csoportjához 1958-ban

került, ahol tudományos gyakornokként, tudományos segédmunkatársként, majd tudományos munkatársként dolgozott. 1963-ban megbízást kapott a csoport vezetésére. Az egyetemi doktori címet 1963-ban, a mezőgazdaságtudomány kandidátusa címet 1982-ben szerzi meg. Kapeller Károly komoly érdemeket vívott ki az intézmény továbbfejlesztésében, a Fűszerpaprika Kutató Állomás megszervezésében (1971), melynek nyugállományba vonulásáig igazgatója volt.

Kutatómunkája mellett az MTA Növénynevelési Bizottság, a Szegedi Akadémiai Bizottság, a Magyar Növénynevelők Egyesülete tagja, a Kertészeti Egyetem címzetes egyetemi docense volt.

Kutatómunkája során 14 fűszerpaprika fajta nemesítője, illetve társnemesítője volt. Tudományos munkásságát 35 publikáció, hazai és külföldi szakmai rendezvényeken tartott előadásai fémjelzik. 3 fűszerpaprika szakkönyv szerkesztője, illetve társzerzője. Tudományos munkásságát 1976-ban Mathias-díjjal, 1996-ban Fleischman-díjjal ismerték el.

Kapeller Károlyt a szakmai alaposág, a körültekintő, magas színvonalú, lelkiismeretes munka, és a szakmai igényesség jellemezte. Kitartóan harcolt az intézet fennmaradásáért, fejlesztéséért, sokat tett a jó szakmai, emberi kapcsolatok kialakításáért és ápolásáért.

Egész életében ízig-vérig paprikás volt, a paprikatermelők, az egyszerű emberek között érezte jól magát. Élethivatását nem kényszerből, hanem szívvel-lélekkel, tudatosan választotta. A sors nagy ajándéka volt számára, hogy alkotómunkáját a paprika kutatásának szentelhesse, amelyhez végig támaszt kapott családjától, szerető feleségétől, és gyermekeitől (Éva és Gábor).

Kedves Károly!

Munkatársaim nevében is köszönöm emberséged, segítséged, biztatásaidat, és a velünk töltött éveket, évtizedeket. Emléked tisztelettel megőrizzük. Nyugodj békében!

DR. KAPITÁNY JÓZSEF

ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ

FÜSZERPAPRIKA KUTATÓ-FEJLESZTŐ KHT.

(Elhangzott 2005. augusztus 8-án a sükösdői temetőben.)

I. díj a Gabonakutatónak

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium az agráriumban kiemelkedő teljesítményt nyújtó vállalkozókat és vállalkozásokat a 74. Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás alkalmából 11 ágazati kategóriában díjak átadásával jutalmazta.

A szegedi Gabonatermesztési Kutató Közhasznú Társaság az „Oktatás, Szaktanácsadás, Kutatás, Fejlesztés” kategóriában ágazati I. díjat kapott.

A GABONAKUTATÓ TEVÉKENYSÉGE ÉS EREDMÉNYEI

A Gabonatermesztési Kutató Kht. és jogelődjei 1924 óta a gabonafélék, olaj- és fehérjenövények nemesítésének, termesztési vizsgálatainak legjelentősebb magyarországi bázisa. A nemesítői és agrotechnikai munka a szegedi központban, 2 kutatóállomáson (Táplánszentkereszt, Makó) és további hat nemesítő telepen szerves egységben valósul meg. Ezek a helyszínek jól reprezentálják az országon belüli eltérő klimatikus viszonyokat, talajadottságokat, így az itt végzett nemesítési szelekció kiváló lehetőséget nyújt jó alkalmazkodóképességű fajták és azok vetőmagjainak szaporítására. Szabadföldi kutatásokra, elsődleges vetőmag szaporításra 2000 hektár saját kezelésű terület és vetőmag feldolgozó üzemek (ISO 9001 minősítettek) állnak rendelkezésre. A Kht. kutatási tevékenysége 60, magasan kvalifikált kutatóhoz (közülük 6 egyetemi doktor, 19 kandidátus vagy PhD és 5 akadémiai doktor) kötődik, akiknek a munkáját 250 főnyi kutatási segéderő és kiszolgáló személyzet segíti. Kutatói részt vesznek a hazai és nemzetközi tudományos közéletben, a Magyar Tudományos Akadémia munkájában. A világ jelentős K+F folyóirataiban publikálnak. A Társaság adja ki a közel 70 országban ismert és értékelt angol nyelvű tudományos folyóiratát a Cereal Research Communications című lapot. Vezető kutatóik a Szent István Egyetem, a József Attila Tudományegyetem és a Tessedik Főiskola különböző szakain oktatnak, közreműködnek a doktori iskolákban is.

A Társaság Magyarországon 25 növényfaj 150, külföldön (23 országban) 90 minősített fajtával, hibriddel rendelkezik, amelyek jelentős része szabadalmi oltalommal védett. Ezek együttes vetésterülete megközelítően 1 millió hektár. Magyarországon meghatározó a szegedi fajták termesztése az őszi búza, a durum búza,

a szemescirok és a seprűcirok, az őszi káposztarepce, az olajlen, a szója és a vöröshagyma ágazatban. Külföldön elsősorban a napraforgó (16 fajta, 8 országban), az olajlen (13 fajta, 6 országban), az őszi búza (2 ország, 4 fajta) és a kukorica (3 ország, 4 hibrid) érdekeltységük jelentős.

KUTATÁSI TEVÉKENYSÉG

A Kht. a következő növényfajok nemesítésével és termesztés technológiájával foglalkozik: őszi búza, tavaszi búza, durumbúza, őszi árpa, tavaszi árpa, tritikále, rozs, zab, napraforgó, olajlen, káposztarepce, kukorica (szemes és siló), szemescirok, silócirok, szudánifű, seprűcirok, vöröshere, köles, sütőtök, földimogyoró, ricinus, szója, amarant, vöröshagyma, fokhagyma. Külön figyelem irányul a növényi betegségek elleni rezisztencianemesítésre, a minőségi összefüggések vizsgálatára, a növény-védőszeres és a környezetkímélés kérdéseire, valamint a biotechnológia eredményeinek alkalmazására. A nemesítésben az új fajták, hibridek termés biztonságát, alkalmazkodó képességét a több termőhelyen végzett kísérletekkel, vetésidő, vetőmagmennyiség, műtrágyázási, fungicid, herbicid és tartam kísérletekkel alakítják ki. A minősített fajták köztermesztésbe vonásával egyidőben fajta-specifikus agrotechnikai útmutatásokkal látják el a termelőket.

A Kht. nagy figyelmet fordít az általa nemesített növényfajok élelmezésben és takarmányozásban felhasznált termésének beltartalmi, minőségi és élelmiszer biztonsági tulajdonságaira. Ezért a szokásos liszt, fehérje és olaj tartalmat vizsgáló laboratóriumok mellett korszerű analitikai laboratóriumot hozott létre a fuzáriummal fertőzött termények toxintartalmának meghatározására. A cöliákiás, a PKU és a súlyos vesebetegségben, valamint a cukorbetegségben szenvedők táplálkozásának segítése érdekében saját fejlesztésű diétás termékeket gyárt és forgalmaz.

EREDMÉNYEK AZ ELMÚLT ÖT ÉVBEN (2001. JANUÁR 1-JÉTŐL)

Állami minősített fajták, összesen 46 fajta: 16 malmi búza (GK Csongrád, GK Héja, GK Holló, GK Tündér, GK Ati, GK Margit, GK Jutka, GK Hattyú, GK Cinege, GK Smaragd, GK Rubintos, GK Tisza, GK Kapos, GK Ledava, GK Hargita, GK Piacos), **2 durum búza** (GK Selyemdur, GK Diadur), **2 árpa** (GK Stramm, GK Judy), **14 kukorica** (Szegedi SC 463, Szegedi SC 276, Szegedi SC 352, Szegedi TC 377, Szegedi SC 271, Szegedi TC 273, Szegedi 455, Szegedi 462,

Szegedi 331, Szegedi TC 376, Szegedi 470, Eric, Ametiszt, Shakira), **2 szemes cirok** (Róna-1, GK Emese), **5 napraforgó** (Macha, Mara, Marina, GK Manuel, Marcel), **1 olajlen** (Juliet), **1 mohar** (GK Erika), **1 fokhagyma** (Lelexir), **2 vöröshagyma** (Makométa, Makolor).

Szabadalmazott fajták, összesen 28 elnyert szabadalom: **7 őszi búza** (GK Miska, GK Petúr, GK Jászság, GK Verecke, GK Sára, GK Bagoly, GK Ati), **1 szemes cirok** (Zsófia), **1 árpa** (Metál), **2 seprűcirok** (Szilárd, Dia), **3 napraforgó** (Macha, Masai, Rondo), **15 kukorica** (vonalak és hibridek: GK-80, GK-104, GK-115, GK-128, GK-118, GK-37, GK-81, GK-101, GK-112, GK-114, GK-123, GK-126, GK-130, GK-131, TP152-5).

Szabadalmazás alatt álló fajták, összesen 26 fajta: **8 őszi búza** (GK Csongrád, GK Héja, GK Holló, GK Hattyú, GK Cinege, GK Tizza, GK Piacos, GK Kapos), **1 őszi durum búza** (GK Selyemdur), **1 siló cirok** (Róna), **1 amarant** (Róza), **1 árpa** (Stramm), **3 napraforgó** (GK Mara, Magor, Manitou), **8 kukorica** (GK-133, GK-139, GK-134, GK-138, Szegedi SC 271, Szegedi SC 352, Szegedi TC 377, Eric), **1 fokhagyma** (GK Lelexir), **2 vöröshagyma** (GK Makolor, Makométa).

Ipari szabadalom: diabetikus, korpamentes liszt, lisztkeverék eljárás sütőipari termékek, kenyér, péksütemény stb. előállítására. Szabadalmazás alatt és nemzet-

közi kiterjesztésre is bejelentve.

Fajták, szabadalmak hasznosulása: a felsorolt fajták, hibridek közül számosnak a vetésterülete több tízezer hektár lett az elmúlt években, ezáltal jelentős hasznot hajtottak a termelőknek és a GK Kht-nak, pl.: 2001–2004 között a búzák közül a GK Ati (javító minőségű búza), a GK Petúr, a GK Verecke, a GK Bagoly és a GK Holló után a Kht. licenbevétele 150 millió Ft volt, a kukorica és napraforgó hibridek, vonalak licenbevétele is meghaladta a 300 millió Ft-ot. A számos fajta külföldön is forgalmazásra került, jelentős export és licencdíj

bevételt hozva a Kht-nak és az országnak. A cukorbetegeknek kifejlesztett és szabadalmazás alatt álló diétás termékek forgalmazásával csak 2005-ben már 50 millió Ft bevétele lett a Kht-nak.

Tudományos közlemények: a szegedi kutatók az elmúlt 5 év alatt 6 angol nyelvű könyvben írtak fejezeteket, 18 magyar nyelvű könyv, illetve könyvrészletben, 81 idegen nyelvű, 197 magyar nyelvű tudományos cikkben, valamint 122 idegen nyelvű és 130 magyar konferencia kiadványban ismertették eredményeiket. Kutatásaik elsősorban a biotechnológia, a fuzárium rezisztencia, a toxinok analitikája és a búza minőségvizsgálatok területén nemzetközi jelentőségűek. Ezeknek is köszönhető, hogy az elmúlt években 5 EU kutatási projektben és néhány más nemzetközi kutatásban vettek részt.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

E számunk anyagi támogatásáért köszönetünket fejezzük ki partnereinknek, a szakhirdetéseket közzétevő cégeknek, szakcikkeink szerzőinek, előfizetőinknek, olvasótáborunknak és külön köszönet az Agrárkutató Intézmények Országos Szövetségének!

A VETMA Kht., a Mag Kutatás, Fejlesztés és Környezet Szerkesztősége

A Gábor Dénes-díjról... (Felterjesztési felhívás)

A Gábor Dénes-díj alapvető célja a névadó életpályájával szimbolizált, innovatív magatartás elismerése. A díj egy 125 mm átmérőjű bronz (nemzetközi díj esetében ezüst) plakett, amely a kitüntetett nevét, a kitüntetés évszámát, a tudós hologram képét tartalmazza. A díjat díszoklevél és pénzdíj egészíti ki. Gábor Dénes-díjban az alapítás évében hárman, 1990 óta évente általában heten részesülhetnek. A díj társadalmi ismertsége és elismertsége fokozatosan növekedett. A díj kiadásának anyagi feltételeit a kiemelkedően közhasznú szervezetként nyilvántartott NOVOFER Alapítvány és a céljait támogató egyének, vállalatok, intézmények biztosítják.

HOGYAN ÉRTESÜLHETNEK AZ ÉRINTETTEK A FELHÍVÁSRÓL?

A pályázati felhívást részben a műszaki és természettudományi egyesületeken, a kamarákon, a szakmai szövetségeken és egyéb érdekvédelmi szervezeteken, az érintett minisztériumokon és országos hatáskörű intézményeken, a Rektori és a Főigazgatói Konferencián keresztül, részben a szaksajtó közreműködésével és mintegy félezer nagyvállalat közvetlen megkeresése útján juttatjuk el az érdekeltek minél szélesebb köréhez.

Az aktuális felhívást minden év június 30-ig a NOVOFER Alapítvány honlapján is közzé tesszük.

KIK JELÖLHETŐK A DÍJRA?

A Gábor Dénes-díjra olyan magyar állampolgársággal rendelkező, kreatív, innovatív szellemű szakemberek, kutatók, fejlesztők, egyetemi vagy főiskolai oktatók, műszaki-gazdasági vezetők, gazdálkodók, vállalkozók jelölhetők, akik a gazdasági vagy tudományos élet bármely szakterületén (életminőség, felsőoktatás, informatika, ipar, környezetvédelem, közlekedés, logisztika, mezőgazdaság, szolgáltatás, vízgazdálkodás) a Felterjesztő (jelölő) megítélése szerint:

- kiemelkedő tudományos, kutatási-fejlesztési tevékenységet folytatnak,
- jelentős tudományos és/vagy műszaki, szellemi alkotást hoztak létre,
- tudományos, kutatási-fejlesztési, innovatív tevékenységükkel hozzájárultak a környezeti értékek megőrzéséhez,
- személyes közreműködésükkel nagyon jelentős mértékben és közvetlenül járultak hozzá intézményük innovációs tevékenységéhez.

Az ideális jelölt teljesen új tudást létrehozó szakember, aki ismereteit a gyakorlatban alkalmazza, kimagasló tudását színvonalas oktatói/nevelői tevékenysége során környezetének átadja, szakterületén jelentős társadalmi akti-

vitást is kifejt, látóköre messze meghaladja a szűken vett szakterületet.

A díj személyre szóló, így alkotó közösségek csoportosan nem jelölhetők.

A díj nem egy életpálya elismerését, hanem a kiemelkedő teljesítmény elismerését célozza.

A kuratórium nem adományoz posztumusz díjat.

KIK TERJESZTHETIK FEL ELSŐSORBAN GÁBOR DÉNES-DÍJRA A JELÖLTEKET?

Kitüntetésre a kutatással, fejlesztéssel, oktatással foglalkozó intézmények, a kamarák, a műszaki és természettudományi egyesületek, a szakmai vagy érdekvédelmi szervezetek, illetve szövetségek és a gazdasági tevékenységet folytató társaságok vezetői, valamint a Gábor Dénes-díjjal korábbiakban kitüntetettek terjeszthetik fel a látókörükbe került és a fenti feltételeknek megfelelő, általuk szakmailag és erkölcsileg egyaránt ismert és elismert szakembereket.

Nem lehet felterjesztő a felterjesztéssel családi kapcsolatban, vagy alárendeltségi, illetve jogilag vagy gazdaságilag függő viszonyban álló személy (pl.: házastárs, szülő, gyermek, a felterjesztett beosztottja, a felterjesztett jóindulatától függő üzletfél stb.).

A kuratórium az önjelölést nem értékeli.

MI AZ ELŐTERJESZTÉS MEGKÍVÁNT TARTALMA?

I. Kitöltött és aláírt adatlap

Az adatlap formalizált, melynek aktuális változata a www.novofer.hu honlapról letölthető.

II. Jelölés

A jelölt innovatív tevékenységének és eredményeinek rövid (legfeljebb 3 A/4-es gépelt oldal terjedelemben), lényegre törő és konkrét bemutatása, a Gábor Dénes-díjra való felterjesztés indoka.

III. Mellékletek

1. *A jelölt szakmai képzettségének és munkásságának legfeljebb 2 oldal terjedelmű ismertetése.*
2. *Az indoklásban hivatkozott alkotás(ok), illetve szakmai eredmények listája (a jelentős találmányokról, szabadalmakról, egyéb jogi védeltséget élvező teljesítményekről, hazai és nemzetközi kutatási-fejlesztési projektekről vagy nemzetközileg is magasán idézett tanulmányokról, cikkekről).*
3. *Két, a jelölt szakmájában elismert, tekintélyes szakembernek a jelölt kitüntetését támogató, legfeljebb 1-1 oldal terjedelmű ajánló levele.*

I. Adatlap 2/1

Érkezési dátum: .....

A felterjesztés ügyintézőjének neve: ..... Telefonja: .....
(ha nem azonos a díjra felterjesztő szervezet vezetőjével)A felterjesztés ügyintézőjének címe: .....
(ha nem azonos a díjra felterjesztő szervezet vezetőjével)

(A felterjesztés elkészítése, a felterjesztő és ajánló szakemberek kiválasztása előtt kérjük a honlapon olvasható tájékoztató tanulmányozását! Lásd:)

A felterjesztő (díjra jelölő) szervezet* adatai

A szervezet* neve: .....

A szervezet* címe (irányító számmal): .....

A szervezet vezetőjének neve: ..... Beosztása: .....

Telefoni és e-mail elérhetősége Tel.: ..... E-mail: .....

* A korábbiakban Gábor Dénes díjjal kitüntetett által történő felterjesztés esetén értelemszerűen töltendő ki!

A felterjesztett (díjra jelölt) személy adatai

Név: .....

Születési név (asszonyoknál): ..... Születési adatok (hely, év, hó, nap): .....

Felsőfokú végzettség (szakirány megnevezéssel): ..... Tudományos fokozat: .....

Szabadalmi tevékenység: .....

Azon bejelentett szabadalmak száma, ahol a feltaláló kizárólag a jelölt: .....

– ebből megadott szabadalmak száma: ..... Azon bejelentett szabadalmak száma, ahol a jelölt nem egyedüli feltaláló: ..... – ebből megadott szabadalmak száma: .....

A legfontosabb szabadalmak azonosítási adatait (ügyirat szám vagy lajstromszám, cím, érvényességi terület) külön listán kérjük.

Munkahely neve: ..... címe: .....

Munkahelyi beosztás: ..... Munkahelyi telefon: .....

Lakáscím (irányítószámmal): .....

Telefon, e-mail (mobil vagy lakás): .....

Beküldési/postára adási határidő 2005. október 10.

I. Adatlap 2/2**1. Ajánló személy adatai**

Név: ..... Szakterület: .....

Tudományos fokozat: ..... Munkahely neve, címe: .....

..... Munkahelyi beosztás: ..... Telefoni elérhetőség: .....

Értesítési cím (irányítószámmal): ..... E-mail: .....

2. Ajánló személy adatai

Név: ..... Szakterület: .....

Tudományos fokozat: ..... Munkahely neve, címe: .....

..... Munkahelyi beosztás: ..... Telefoni elérhetőség: .....

Értesítési cím (irányítószámmal): ..... E-mail: .....

Tájékoztató adat: .....

(Kérjük jelezze, hogy milyen forrásból értesült a felhívásról?)

Dátum: 2005. ....

.....
felterjesztő (jelölő) aláírása.....
ügyintéző aláírása
(ha nem azonos a felterjesztővel)

Az előterjesztést (I., II., III/1, 2, 3) összefűzve, a **NOVOFER Alapítvány címére (1112 Budapest, Hegyalja út 86.)** egy eredeti példányban kell megküldeni.

A postai feladás tényéről, azzal egy időben e-mailben (GDD05@novofer.hu) kell értesíteni az Alapítványt. Az értesítéshez pdf formátumban kérjük csatolni az I.-gyel jelölt és kitöltött ADATLAP elektronikus változatát „A_kódszám.pdf” nevű fájlban, továbbá a II. és III/1, III/2 jelű anyagokat egyetlen „D_kódszám.pdf” nevű fájlban és az ajánló levelek szkennelt változatát egy-egy „R1_kódszám.pdf”, „R2_kódszám.pdf” (vagy .jpg) nevű fájlban. A 6 számjegyből álló kódszám a jelölt születési dátumából képezhető, mely tartalmazza a születési évszám utolsó két számjegyét, a születési hónap és nap két-két számjegyét. Az elektronikus formában továbbított anyagokat nem szükséges aláírással ellátni, de az 1 példányos eredeti előterjesztésnél az aláírás megléte elengedhetetlen követelmény.

A dokumentumok szkennelésénél kérjük, hogy a felbontást (dpi) az interneten való könnyű és gyors továbbítás érdekében kellően alacsony értékre állítsák be.

A pdf fájl előállításához ingyenesen is letölthető pl. a PDF CREATOR nevű szoftver a www.honositomuhely.hu honlapról a „Szoftver tallózó/Ügyvitel/PDF eszközök” menüpontok alatt.

KIK LEHETNEK AJÁNLÓK?

A kuratórium a felterjesztő vagy a díjra felterjesztett személlyel alárendeltségi munka vagy üzleti viszonyban, valamint családi kapcsolatban álló szakember támogatását, ajánlását nem értékeli.

Ajánlónak célszerű felkérni a szakmában országos vagy nemzetközi hírnévvel és tudományos minősítéssel rendelkező szakembert (pl.: akadémikus, egyetemi tanár, kutató professzor) vagy korábbi Gábor Dénes díjazottat.

MEDDIG, HOVÁ ÉS HÁNY PÉLDÁNYBAN KELL AZ ELŐTERJESZTÉSEKET KÜLDENI?

Az egy eredeti példányban elkészített előterjesztéseket (azaz a kitöltött és aláírt adatlapot, a jelölés indoklását, a szakmai életrajzot, az ajánló leveleket, az esetleges listákat és egyéb mellékleteket összefűzve tartalmazó anyagot) általában minden év október 10-ig kell beküldeni a **NOVOFER Alapítvány címére (1112 Budapest, Hegyalja út 86.)**. Az aktuális határidőt a www.novofer.hu honlapon is nyilvánosságra hozott adott évi felhívás tartalmazza.

Az előterjesztést elektronikus formában (*.pdf fájlként) is meg kell küldeni, az előírt határidőben, az Alapítvány felhívásában megadott e-mail címére.

KIK DÖNTENEK A FELTERJESZTÉSEKRŐL?

A díj odaítéléséről a kuratórium dönt. A hiányos (adatlapot, indoklást, szakmai életrajzot, vagy ajánló leveleket

nem tartalmazó) előterjesztéseket a kuratórium formai okból figyelmen kívül hagyja. A kuratórium döntése végleges, az ellen fellebbezésnek helye nincs.

MELYEK AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI?

Az alakilag megfelelő előterjesztések főbb értékelési szempontjai:

- a jelölt kreativitása, innovativitása, eredményeinek gyakorlati hasznosítása,
- a szakmai tevékenység eredményessége (műszaki, gazdasági, társadalmi hatások),
- elismertség (hazai és nemzetközi szakmai körökben a jelölt megítélése),
- publikációs tevékenység,
- alkotói, feltalálói tevékenység (újítás, szabadalom, know-how, szoftver),
- a jelölt szakmai-társadalmi tevékenysége,
- a tudás átadás aktivitása, színvonala,
- vezetési képesség (csapatépítés, alkotómunka infrastrukturális feltételeinek megteremtése),
- az elismerni kívánt kiemelkedő teljesítmény időszerűsége, aktualitása.

MIKOR ÉS HOGYAN ÉRTESÜLNEK A FELTERJESZTŐK ÉS A DÍJAZOTTAK AZ EREDMÉNYRŐL?

A kuratóriumi döntést követő 30 napon belül az elbírálás eredményéről a felterjesztők, a kitüntetést elnyerők esetén a döntést követő 3 napon belül a felterjesztők, az ajánlók és a jelöltek közvetlen értesítést is kapnak. A kitüntettek személyét, a kitüntetés indokát az ünnepélyes díjátadást követően a szaksajtó, a rádió és a televízió segítségével széles körben is nyilvánosságra hozzuk. A nemleges döntéseket a kuratórium nem indokolja.

MIKOR ÉS HOGYAN TÖRTÉNIK A GÁBOR DÉNES-DÍJ ÁTADÁSA?

A díjat minden évben ünnepélyes keretek között adjuk át a meghívott állami vezetők közreműködésével, a különböző szakmai, tudományos, társadalmi vagy érdekvédelmi szervezetek, felsőoktatási intézmények, innovációs parkok és alapítványok tisztségviselőinek, a média képviselőinek jelenlétében.

HONNAN NYERHETŐ TOVÁBBI INFORMÁCIÓ?

További felvilágosítást ad

a kuratórium elnöke: Garay Tóth János: 06 30/900-4850 vagy titkára: Kosztolányi Tamás, fax: 319-8916, telefon: 319-8913/21, 319-5111, e-mail: alapitvany@novofer.hu.

Az aktuális adatlap, felterjesztési felhívás és ezen tájékoztató a www.novofer.hu internet címről letölthető.

GARAY TÓTH JÁNOS A KURATÓRIUM ELNÖKE

Tájékoztató az Agrár Innovációs Szövetség megalakulásáról

A Tudományos Technológiai és Ipari Parkok Szövetsége (TTIPSZ) kezdeményezésére, az Agrárkutató Intézmények Országos Szövetsége (AIOSZ), a Mezőgazdasági Erdészeti és Vízügyi Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége (MEDOSZ), a Társadalmi Egyesülések Szövetsége (TESZ), az Agrár Oktatási és Kutatási Dolgozók Szakszervezete (AOKDSZ), és sok más társadalmi szervezet és neves szakember 2004-ben megalapították az Agrár Innovációs Szövetséget (AISZ). Az egyesületet a Fővárosi Bíróság 7. Pk. 61.236/2004. számú végzésben, 11348. sorszám alatt a társadalmi szervezetek nyilvántartásába vette, egyben közhasznú fokozatban közhasznú szervezetté minősítette.

CÉLOK ÉS FELADATOK

- feltárni, rendszerezni és közvetíteni, oktatni és terjeszteni a külföld agrár–műszaki K+F újdonságait, hasznosítható kutatási, fejlesztési eredményeit,
- részt venni a teljes agrárvertikum (termelés–értékesítés) infrastruktúrája korszerűsítésében,
- közreműködéssel segíteni a nemzetközi, szakmai (agrár-innovációs) kapcsolatok élénkítését,
- hozzájárulni a vidéki lakosság életfeltételeinek javításához, a kistérségi agrár-vállalkozások esélyhelyzetének javításához,
- az agrár munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése.

A célok megvalósításához a következő feladatokat végzi:

- feltárja és folyamatosan terjeszti az agrárvertikum elméleti és módszertani (nemzetközi) újdonságait, azokat rendszerezi és fórumaival, kiadványaival, tanfolyamaival közlésezi, folyamatos kommunikációs szolgáltatást végez,
- szervezi, menedzseli az országos, regionális, kistérségi agrár-innováció élénkítését szolgáló módszerek terjesztését,
- továbbképzésekkel, rendezvényekkel, szakpublikációkkal folyamatos tanácsadást végez, nemzetközi és hazai nyilvános számítógépes adatbázist működtet,
- ösztönzi az agrárvertikum hangsúlyos fejlesztő projektjeinek megvalósítását, ennek keretében részt vállal az agrárium energetikai (bioetanol, biodieszel, biomassa) és más projektek humán feltételeinek javításában,
- részt vesz a hazai innovációs törekvések agrárgazdasági összefüggéseinek feltárásában, folyamatos kapcsolatot épít a hazai és nemzetközi innovációs szervezetekkel, a hazai tudományos és civil szervezetekkel,
- szakértői közreműködéssel támogatja a kistérségek kis- és közép vállalkozóit, gazdálkodóit az agrár-innováció EU forrásainak igénybevételeiben,

- javaslatokat készít az agrár-innováció élénkítését szolgáló pályázati lehetőségek bővítésére, az agrár-vállalkozók körében e lehetőségek igénybevitelét elősegíti,
- támogatja az agrártermékek versenyképességek javításának állami programjait és vállalkozási projektjeit,
- együttműködik más civilszervezetekkel, kapcsolatokat ápol a döntéshozókkal.

A legfontosabb közhasznú tevékenységek (1997. évi CLVI. Tv. 26.§. C.):

- nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés,
- a hátrányos helyzetű rétegek (agrár) képzésének, foglalkoztatásának elősegítése és hozzá kapcsolódó szolgáltatások.

A közhasznú szolgáltatásokat a nem egyesületi tagok is igénybe vehetik.

A 2005. ÉVI HANGSÚLYOK

- a megújuló, „zöld” energiatermelés és felhasználás agrár projektjeinek kidolgozása, a megoldásuk menedzselése,
- agrár és egyéb műanyag hulladékok komplex hasznosítása,
- a még nem-villamosított tanyák kombinált energia ellátása kísérleti modelljének kialakítása külföldi közreműködéssel (nap- és bioenergia ellátási kombináció stb.),
- részvétel az NFT II. Agrár fejzetének kidolgozásában,
- külföldi agrár csúcstechnikák rendszerezése és folyamatos közzététele szakfórumokon, interneten, kiadványokban.

A SZÖVETSÉG VÁLASZTOTT TISZTSÉGVISELŐI

TB. elnök: Dr. Magda Sándor DSc, főiskolai rektor

Elnök: Dr. Borsos János DSc, főigazgató, AIOSZ elnök

Társelnök: Dr. Sipos András CSc, AIOSZ üv. társelnök

Ügyvezető elnök: Dr. Bérci Gyula CSc, TTIPSZ üv. elnök

Szervező titkár: Tamaskovicsné Tatár Katalin, AIOSZ munkatárs

Elnökségi tagok: Dr. Kóródi József DSc és Dr. Winkler György CSc, TTIPSZ elnökségi tagok

Ellenőrző Bizottság: Dr. Orosz László DSc, TTIPSZ elnökségi tag (elnök), Magyar György mérnök, TTIPSZ elnökségi tag, Tordai Tiborné ügyvezető elnök, TTIPSZ elnökségi tag.

ELÉRHETŐSÉGEK

Ügyvezető elnök: 06-20/912-7965, levelezési cím: 1066 Budapest, Jókai u. 2-4., telefon: 1/302-2798, 1/301-9083, 1/302-3952, e-mail: aiosz@axelero.hu, ttipsz@freestart.hu, honlap: www.aiosz.hu

(x)

KÖNYVJELZŐ • KÖNYVJELZŐ • KÖNYVJELZŐ • KÖNYVJELZŐ • KÖNYVJELZŐ • KÖNYVJELZŐ • KÖNYVJELZŐ •

*Az Agrár Innovációs Szövetség kiadványa***A megújuló energiapiacról...****A 2005. április 7-ei konferencia anyagai és a kapcsolódó szakirodalmi mellékletek****TARTALOMJEGYZÉK****Előadások****Előszó-bevezetés***Dr. Bérci Gyula, AISZ***Javaslatok a megújuló energiaforrások elterjesztésére***Gögös Zoltán, országgyűlési képviselő, miniszterelnöki megbízott***Az EU energiapolitikája.****Témák, lehetőségek és kötelezettség****Magyarország számára***Herczog Edit, EU parlamenti képviselő***Megújuló energiaforrások a mezőgazdaságban***Dr. Nagy József, FVM***Megújuló energiaforrások Magyarországon***Dr. Fenyvesi József–Dr. Pecznik Pál, FVM Műszaki Intézet***A biomassza erőművi hasznosításának kilátásai és korlátai***Ávéd István, Borsodi Energetikai Kft.***Vegyes és szennyezett műanyag hulladék diesel olajjá alakítása***Surján András, OZMO ENERGY Kft.***A biomassza hasznosítása biogáz-zöldáram előállítására***Rónay Dezső–Kerékgyártó Gábor, Kreatív Vállalkozók Szövetsége***Szélerőművek elhelyezésének természet- és tájvédelmi szempontrendszere***Csősi Mónika, KVM Természetvédelmi Hivatal***Magyarország részvétele a napelem-iparban és a napelemes energia előállításában***Dr. Kiss Zoltán, Terra Solar USA
Kovács Tibor, Terra Solar Hungary***A csatolt szakirodalmi kiadványok**

- **Az EU parlament és Tanács 2003/30/EK irányelve**
- **42/2005. (III. 10.) Korm. Rendelet**
- **A hőszivattyú program hangsúlyai**
Komlós Ferenc, okl. gépészmérnök
- **Megújuló energiaforrások a villamos energiatermelésben**
Bohoczky Ferenc, okl. gépészmérnök, GKM
- **Az életminőséget javító magyar energiapolitikai alapjai**
Dr. Járosi Márton, Energiapolitika 2000 Társulat
- **A Lévai örökség – energiaerdők víziója**
Petz Ernő, MTA „Lévai András” Energetikai Alapítvány
- **A biomassza-bázisú energiatermelés mezőgazdasági háttere**
Dr. Marosvölgyi Béla, Magyar Biomassza Társaság
- **Biomassza erőművek a befektetők szemével**
Somosi László, Biomassza Erőművek Egyesülete
- **A biomassza energetikai hasznosítása**
Valaska József, Mátrai Erőmű

MEGRENDELHETŐ!

A kiadónál: AISZ,
1066 Budapest, Jókai u. 2-4.
Telefon/fax: 1/302-2798

A kötet ára: 1.000,- Ft
+ postaköltség.

**AI
SZ**

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

TISZTELT PÁLYÁZÓ!

A VETMA Marketingkommunikációs Kht. és a MAG c. mezőgazdasági és környezetgazdálkodási szaklap Szerkesztősége a 2005. évben is pályázati felhívást tesz közzé olyan szakcikk(ek) megírására, amely a magyar agrárgazdaság (növénynevelés, növénytermesztés, környezetgazdálkodás) és a közgazdasági környezet kapcsolatát – bármely nézőpontból – a kutatás, fejlesztés, termelés, kereskedelem és környezet stb. oldaláról vizsgálja és széleskörű szakmai érdeklődést, visszhangot vált ki.

A cikk nyelvezete szakmailag kifogástalan, szabatos, világos és magyaros legyen.

A pályázat nyilvános. Részt vehet benne bárki, bármilyen szakterületet művelő szakember.

A pályázat kritériuma, hogy a 2005-ben a MAG c. szaklap valamelyik számában jelenjen meg. A terjedelem nem korlátozott.

A legjobb szakcikk(ek) szerzőjének neves szakemberekből, szakértőkből álló, felkért zsűri ítéli oda a MAG ARANYTOLL-at.

A pályázat többcélű: egyrészt hagyományápolás, másrészt a magyar gazdasági kommunikáció, szakmai és publikációs tevékenység hitelének, erkölcsi megbecsülésének további erősítése.

A pályázati céllal írt szakcikk(ek) leadásának véghatárideje: 2005. november 30.

2005. szeptember hó

Tisztelettel:

a VETMA Marketingkommunikációs Kht. és a MAG Szerkesztősége

Szerkeszti a Szerkesztőbizottság. **Megjelenik évente hat alkalommal.**

Felelős kiadó: a VETMA Közösségi Marketingkommunikációs Közhasznú Társaság ügyvezetője
1077 Bp., Rottenbiller u. 33. Telefon: 462-5088 Telefax: 462-5080 E-mail: vetma@axelero.hu, kiserdo@axelero.hu, vetma@mail.com

Főszerkesztő: Dr. Oláh István **06/30/221-79-90**

Grafika: BP DESIGN, Hirdetésszervezés: KONTIKÁR BT. HU ISSN 1588-4864

Előfizethető a VETMA Kht. címén. Előfizetési díj egy évre **2688 Ft/év**

Bankszámlaszám: 56100055-16100192

Nyomtatás: Bétaprint Nyomda Felelős vezető: Szabadi Andrásné

Folytatás következett – HYPERTEAM!

A vetőmagról sokszor és sokan mondták már, hogy bizalmi árucikk. Ahhoz, hogy ezt a bizalmat hosszú évek alatt megszerezze valaki, az üzemi minőségbiztosítási rendszer magas színvonalú működtetésére van szükség. Ehhez jó magvizsgáló szakemberek mellett nélkülözhetetlenek a **korszerű eszközök**. Mi a szakszerű kiválasztásban tudunk segíteni és forgalmazunk is ezeket az eszközöket.

A berendezések széles skálájával állunk rendelkezésre a hazai gyártású mintavételi eszközöktől kezdve, a nedvességmérő készülékeken keresztül, a nagy pontosságú mérlegekig.

A HYPERTEAM Kft. egyike az olyan, régi alapokon létrejött új vállalkozásoknak, amelyek az elmúlt másfél évtizedben az agráriumban végbement nagymérvű változások nyomán születtek.

Társaságunk fő profilja az informatikai technológiák bevezetése, melyeket elsősorban gazdasági társaságok rendszerszervezési feladatainak megvalósításában alkalmazunk. *Szakmai hitvallásunk egyik alapja, hogy a kereskedelem és a szolgáltatás nem választható el élesen egymástól.*

ÖNÁLLÓ ÜZLETÁGKÉNT MŰKÖDIK A Kft. VETŐMAGSZAKMÁT KISZOLGÁLÓ EGYSÉGE:

az e tevékenységet irányító munkatársaink „régimotorok”. Több mint 25 év tapasztalataival a hátuk mögött vesznek részt partnereik oldalán az élesedő piaci versenyben.

Arra törekszünk, hogy minden hozzánk forduló ügyfelet kiszolgáljunk vagy útbaigazítsunk, akiknek a vetőmag üzemi feldolgozás során merül fel az alkalmazandó eszközökkel (vagy technológiával) kapcsolatban problémája.

Az utóbbi években vetőmagüzemek létesítésére számos külföldi nagyberuházás történt hazánkban. Az országos kapacitás-felesleg ellenére is várhatóak újabb ilyen jellegű fejlesztések. A komplett projektek előkészítése és megvalósítása a legvonzóbb kihívás, amelyre tapasztalataink alapján és eddigi ügyfeleink megítélése szerint is készen állunk.

A vetőmagüzemi technológiák fejlesztése, korszerűsítése nagyon sok telephelyen szükséges, néhol sürgős, olykor már halaszthatatlan feladat.

Az elavult, régi gépek korszerűbbre cserélése azonban igen nagy körültekintést igényel, amihez először is célszerű gondos piackutatást végezni. Több európai gépgyártó termékei kaphatók hazánkban, de mi – az eddigiekhez hűen – továbbra is a Kamas–Westrup (svéd–dán) cégek termékei mellett kötelezzük el magunkat. (Referencialistánkat táblázatban közöljük.)

Jól bevált gyakorlatunk szerint azokat az eszközöket, amelyeket hazai gyártótól is megfelelő minőségben be lehet szerezni, soha nem hagyjuk ki ajánlatunkból.

Ismerjük a piaci versenytársak magtisztító berendezéseit is, tisztában vagyunk azok erősségeivel és gyengeségeivel, de a legjobb döntés meghozatalához alapos mérlegelés szükséges, melyhez ezúton is felkínáljuk szakértelmünket!

A magtisztító gépekből kialakított komplett és automatizálható technológiai vonalak összeállítása és megtervezése a

REFERENCIA-LISTA A MAGYARORSZÁGON ÜZEMELŐ – KÖZELMŰLTBAN BESZERZETT – KAMAS/WESTRUP GYÁRTMÁNYÚ MAGTISZTÍTÓ BERENDEZÉSEKRŐL (KIVONAT)

Ir.sz.	Cég, cím	Típusok
2766	Seminis Hungária Kft. TÁPIÓSZELE Farmosi út	SAB-1250 előtisztító szelelő-rosta UB-1000 univerzális szelelő-rosta FAU-1000 finomtisztító szelelő-rosta KA-1500 magseparátor TR-725/2 sejtrriőr LA-LS laboratóriumi szelelő-rosta LA-K laboratóriumi magseparátor LA-T laboratóriumi sejtrriőr LA-H laboratóriumi dörzsgép
4183	Kabai Táp Rt. KABA, Daróczi Major	SI-70-H előtisztító szelelő-rosta SI-70-M előtisztító szelelő-rosta
5540	PIONEER Magyarország Kft. SZARVAS Ipartelep, Csabai út	SP-1500 modul rendszerű előtisztító szelelő-rosta FP-1500-XS modul rendszerű finomtisztító szelelő-rosta
6800	Fűszerpaprika K+F Kft. KALOCSA Obermayer tér 9.	GS-600 univerzális szelelő-rosta KA-1500 magseparátor LA-T laboratóriumi sejtrriőr LA-H laboratóriumi dörzsgép
7754	Bóly-Töttösi Rt. BÓLY, Ady Endre u. 17.	FAU-1000 finomtisztító szelelő-rosta KA-1500 magseparátor

beruházó és a szállító szoros együttműködését kívánja – amiért a HYPERTEAM Kft.-nek, illetve munkatársainak évtizedes tapasztalatai garanciát jelentenek.

Vásárlóinknak, partnereinknek a magtisztító gépek beépítését szaktanácsadással, vázlatrajzokkal segítjük. Igény esetén pedig elvégezzük a terményfeldolgozó technológia tervezését, s gyakorlott alvállalkozóink bevonásával technológiai tervet is készítünk.

A magtisztító gépek beüzemelését, a dolgozók betanítását vállaljuk.

Amennyiben partnerünk kéri, a kivitelezéshez a technológiai szerelésben jártas cégeket ajánlunk. Vállalkozunk az üzem kulcsrakész átadására is.

Előfordul, hogy a gépalkatrészek beszerzése – régi gépeknél legyártása – gondot jelent. Néha csak mintazacskóra vagy varrócérnára van szükség – sürgősen. Szolgálunk a he-refélék mágneses tisztításához kiváló minőségű vasparral, csávázáshoz színező festékekkel stb.

Ha Önnek bármilyen műszaki, technológiai, anyagbeszerzési gondja van a vetőmag-feldolgozás területén, forduljon bizalommal társaságunkhoz!

HYPERTEAM Kft.

1114 Budapest, Fadrusz u. 12.

Web: <http://www.hyperteam2.hu>

E-mail: info@hyperteam.hu

Telefon: (1) 209-6886

Fax: (1) 466-6359

Solti Jenő, mobil: (30) 952-3453

Mészáros István, mobil: (30) 940-7803